

DE URINIS

Quantum ad artem Medicam pertinent.

PRIMA PARS CONTINENS

Quaedam de Urinis in genere, Et quæ ad urinas naturales pertinent.

URINÆ nomine intelligimus liquidum illud excrementitium, quod, ut ex Anatomicis patet, à sanguine secernitur in Renibus, ex quibus per Ureteres in vesicam, hinc vero per urethram extrà corpus mittitur; sanguinem accipiendi non proprie per humorem humidum, & calidum, aeris temperamento respondentem, sed per omnium humorum massam, quæ fluit per venas, & arterias, quemadmodum passim sanguis sumitur à Medicis, & Galeno. Hujusmodi autem liquidum, quod urinam dicimus, ex eo ad rem medicam pertinet, quod per ejus inspectionem non levi conjectura judicamus, æger ne sit, an sanus is, cujus urinam inspicimus, siquidem æger, quo ægrotet morbi genere, quanto tempore ægrotaturus sit, & quo exitu desinere debeat morbus, num scilicet sanitatis, aut mortis, quæ singula conjicimus ex iis, quæ in urina observantur non convenienti cum ipsius naturali statu; comparantes enim naturalem habitudinem urinarum cum illa, quæ nobis offertur, cum per occasionem urinam aliquam inspicimus, & deprehendentes, in quibus affectionibus utræque differant, satis tutò arguere ratiocinando possumus, quid immutatum sit in corpore illius, cujus urina observatur, dummodo prius plane cognoverimus, quæ sint illa, quorum compositione fit, ut urina dicatur habitudinis naturalis. Itaque ut ex urinarum inspectione aliquid minus dubiè dijudicemus in ordine ad morbos, & artem medicam, quo pacto se habere debeat urina in naturali statu, & unde pendeat hic idem naturalis status ejus,

Urina quid.

Quid ad artem Medicam conferat inspectio ejus.

Noscenda prius Urina naturalis.

A intelli-

intelligamus oportet; cum etenim quicquid ex urinis conjicimus ad rem medicam pertinens, proveniat à comparatione urinæ naturaliter se habentis cum aliis cum illo naturali statu non convenientibus, manifestum est ejusmodi comparationem institui non posse, nisi notæ sint utræque, quæ comparantur, nempe urina naturalis, & à naturali statu dimota, adeoque ut ordinatim hæc dissertatiuncula instituat, ante omnia exponendum erit, cujusmodi se habere debeat urina naturalis, & quæ sint illa, quibus concurrentibus in illa naturali habitudine constituitur. Prius tamen obiter admonebimus, ex inspectione sola urinarum nihil certi deduci posse ad rem medicam pertinens, unde superius quicquid ex urinis deprehenditur, conjecturas appellavimus, argumenta satis tuta, & minus dubia, non autem certa, tutissima, & demonstrativa; cum etenim universum judicium, quod ab urinis desumitur, institui debeat per comparationem naturalis, & non naturalis urinæ, primo nosse oporteret, quæ sit naturalis habitudo urinæ in illo corpore, cujus urina per occasionem exhibetur à naturali statu recedens. Neque enim urinæ omnium hominum iisdem esse possunt affectionibus præditæ propter dissimilem temperaturam eorundem, quæ urinas etiam naturales dissimiles inter se facient: Medicus autem uniuscujusque naturalem urinam nosse non potest, cum plerumque vocetur ab iis, quos ne vidit quidem unquam, nedum eorum urinam inspexerit, neque ab iis rescire sciscitando poterit propriæ urinæ naturalem statum, cum rari sint de ejusmodi excretionibus solliciti, neque noverint quid observandum sit, quod Medico referri debeat; plurimi verò etiam si observaverint, rem ipsam explicare satis non possunt. Secundò etiam si cognosci supponatur uniuscujusque naturalis urina, non tamen ex unoquoque desumi possunt argumenta certa, morborum; fac enim aliquem crassum, & saturè rubrum naturaliter mingere (dantur enim ejusmodi, & cujuslibet, cæteroquin morborum judicium urinæ in quibusdam temperamentis perfectissime naturales) hic verò mox ægrotet, & urina exhibeatur à sua illa naturali crassitie, & saturè rubra tinctura aliena, morbi genus judicare non poteris, nisi prius perspexeris, quo pacto illius particularis urinæ status vitari possit, ac debeat, ut hic, aut ille morbus productus intelligatur; cum enim tota urinarum mutatio pendeat à perturbatione partium, ex quibus componitur, per breve illud tempus, quo urina inspicienda est, nimis difficile erit animo concipere unumquodque mutationis genus, quod rarissima illa urinæ species subire potest, ac demum determinare, quale sit ex innumeris, quæ fingi possunt & cum quo morbi genere conjunctum sit: ex quibus facile licet concludere, quàm inanes sint jactatores illi, qui ex sola urinarum inspectione nunquam visis iis, quorum urinæ sunt, divinare se posse asserunt, num ille, cujus urina affertur,

æger

Indicium ab
urina sola desum-
ptum fallax.

Ur omnes in-
anes.

æger an sanus sit, sit vir an mulier, senex, an juvenis; unde Uromantes quasi divinatores ex urinis dicuntur, & ejus generis alia, cum ex iis, quæ proposuimus, & mille aliis, quæ addi possunt, incerta sint indicia, quæ ex sola urina desumuntur. Quia verò plerique nostrum dum bene habemus ejusdem saltem ad sensum naturæ urinam emittimus, hinc ad urinarum judicia supponitur quod plerumque contingit, nempe illa dicitur urina naturalis, quam maxima hominum benè valentium pars excernit, & cum hac reliquæ comparantur ab hoc naturali statu recedentes, ex quo fit, ut etiam judicia, quæ ab urinis desumuntur, non sint aliquid à certa scientia proveniens; (hæc etenim est universalium, non autem eorum, quæ ut plurimum solum contingunt) tamen sint quiddam admodum verisimile, seu, ut locuti sumus, non levis conjecturæ, satis tutum, ac minùs dubium, cujusmodi sunt, quæ plerumque eveniunt; & vis conjecturæ ex eo fit major, quod universa urinarum res per totam sæculorum seriem confirmata est, per quam semper in usu fuit Ars Medica, ac demum ex eo, quod non sicut Uromantes solent, judicium morbi statuitur ex sola inspectione urinarum; sed hæc sunt inter fontes signorum, ex quibus omnibus singillatim quidem observatis, sed collectis, deinde simul comparatis inter se, & perceptis eorum causis, cum eodem tempore in eodem corpore deprehenduntur, devenimus in cognitionem causæ, quæ in illo corpore omnia illa simul signa, hoc est omnes illas affectiones producit, & omnes illas affectiones simul, talem morbum appellamus; causam verò ejus, causam earum omnium affectionum simul. Patet igitur ex his, quo pacto urinarum inspectionibus uti debeamus, ut satis tutò ex iis veniamus in cognitionem rerum ad morbos pertinentium, quibus præmissis de urina naturali dicendum.

Quo pacto urinae sit indicium minus dubium.

Urina exposito modo naturalis dignoscitur ex quantitate, qualitate, & substantia; substantiæ nomine intelligendo firmitatem, spissitudinem, lentorem urinæ, seu ut rem explicemus apertissime, determinatam quandam facilitatem ad fluxum. Urina ut sit quantitatis naturalis, esse debere dicitur mole aliquantò minor, quàm id, quod per potum assumitur; asseritur enim vulgò urinæ liquidum à solo potu provenire & hujus materiam partim esse necessariam animali, ut sit vehiculi loco humoribus crassioribus, ut aliquas etiam partes nutriat; Reliquum vero, quod superest, inutile per urinam excerni, unde universa urinæ quantitas debet esse universo potu tam minor, quanta est ejusdem potus portio, quæ ad expositos usus infumitur. Qualitas, quæ in urina maximè observatur, est color, cui succedit odor, tertio loco sonus. Color urinæ naturalis debet esse dilutè flavus, quali sunt mala citrea cum maturuerunt; odor ferè nullus, & ejus gravitatis, quæ nemini ignota est; sonus denique judicatur à sono, quem excitat urina in urinale defluens

Cujusmodi esse debeat Urina naturalis.

Quæ ejus quantitas.

Quæ qualitas, nempe

Color.

Odor.

Sonus.

Quæ substantia.

defluens dum mingimus, & hic debet esse fere idem qui produceretur à communi aqua, si ex eadem altitudine, à qua urina in urinam depluit, in communem aquam descenderet. Postremò naturalis urina debet esse tam fere ad fluxum facilis, quàm naturalis aqua, seu communis, sed aliquanto lentior, ita tamen ut hæc differentia facilitatis ad fluxum vix sensu distingui possit: & hæc minor facilitas ad fluxum in urina naturali ex eo necessaria est, quod non solus, ac purus aqueus humor per urinam redditur, sed admistus aliis partibus crassis, atque omnino duris, quæ cum materia potus confusæ componant liquidum quoddam oportet magis compactum, atque cohærens partibus suis, & superficiei vasis, in quo continetur, quam sit aqua communis, unde hæc eodem illo liquido facilius fluat. Quæ sunt affectiones præcipuæ, quæ in urina naturali communiter constituuntur, dummodò supponatur urina eo tempore observari, quo mingitur, vel paulò post quàm excreta est; longiusculo enim temporis spatio post excretionem intra se ipsam generat quasdam collectiones particularum tenuissimarum, quas contenta naturalia urinarum nuncupant, quæ diversimodè appellantur, prout occupant imum, summum, aut medium earundem urinarum, & quæ imum hypostases, vel sedimenta, quæ medium *εναωρήματα* sive suspensiones, quæ summum *νεφέλαι* sive nubes, vel nubeculæ. Horum trium maximè hypostasis attenditur, quæ debet esse subalbida, mediocris quantitatis, non fetens, figura pyramidi similis, sive turbini retuso, & incurvo vertice, tota tenuis, & ejusdem tenuitatis in singulis partibus, iisque minutissimis faciliè mobilibus, & à superficie unica non interrupta, aut flexuosa comprehensis, nullis hîc illîc extantibus portiunculis ejus, seu quod idem est levis, & æqualis.

Quæ contenta naturalia.

Hypostasis qualis.

Nubeculæ, & suspensæ.

Urinæ naturales quibus de nominibus diversè sicut.

Hæc frequentius generatur in urinis, quàm nubeculæ vel suspensiones, quæ sunt simile quiddam sedimentis, sed rarius substantia ac levius, & levissimum quidem ac rarissimum nubes, aliquantò gravius, ac densius suspensiones: utræque quasi nebulæ quiddam simile, cujus consistentiæ sunt admodum proximæ. Quia verò nullæ ex his generationes semper contingunt in urinis naturalibus, vulgares Medici non sunt ita multum solliciti de iisdem, quatenus ad naturales urinas pertinent, sed in non naturalibus accuratè perpendenda esse, & quidem meritò asserunt, cum ex iis pendeant præcipuè urinarum indicationes. Hæc itaque urinas naturales constituunt, sive ad examen revocentur per aliquod temporis spatium postquam excretæ sunt, sive in ipso tempore excretionis, vel paulo post: cave tamen existimes ita se habituras quaslibet naturales urinas nempe cujuscunque ætatis hominis, sexus, temperiei, quocunq; anni tempore, diei hora, & similibus; differet enim juxta hæc singula, sic temperamento calidioribus urina coloris magis saturi, fluidior, pauci, vel nullius sedimenti, sed alicujus nubeculæ,

la relesazorematis ;
fines, si quidem ob e
na reneis, colorata,
tis. Similiter ead
mulierum minus
causa habitata
cum contentis pa
coloratioribus quam
lar, æstivis, sud
nigre quomodo
in primo casu color
crassis, & copiosior
tingent, quam trit
& hujusmodi, quan
ex his patet. P
Omnibus brevi po
sedimentis, pelluc
irrescentibus, & qu
quantitas minor, sic
dicit. Galois eru
laribus magis rober
re; cum aliis mino
apud Medicos circ
distinguitur excre
tibus conveni
da, an tertie coc
crementum alime
vulgares Medici,
color, nempe du
vitioni cohibe
vritusque simul
veniant. Quæ
patet quid veri q
diligentius & velut
bus illa componat
ber, quod faciet ne
verum ad intellig
suum minori cum sal

læ, vel enæorematis; frigidioribus contrà, quibus respondent juvenes, & senes, ii quidem ob calorem ætatis, isti verò ob frigus, unde juvenibus urina tenuis, colorata, paucis contentis; senibus alba, ac tenuis sine contentis. Similiter eadem de causa cum viri mulieribus sint calidiores, urinæ mulierum minus coloratæ crassiores, copiosioris sedimenti. Eadem de causa habitatoribus calidiorum Regionum urinæ tenuiores, & coloratiores cum contentis paucis, frigidiorum contrà, similiterque ætate tenuiores, & coloratiores quam hyeme, immò eadem die si diversis horis invaluerit calor, aut frigus, sudaverit quis, aut alserit, quieverit, aut laboraverit, ac denique quomodocunque se habuerit ad calorem, vel frigus concipiendum, in primo casu coloratius, & tenuius minget, in frigore contra dilutiùs, & crassius, & copiosiora erunt contenta: sic iracundi tenuius & coloratius mingent, quam tristes, & meticulosi: qui vescuntur assis, salitis, aromatis, & hujusmodi, quam qui oleribus, elixis inspidis, & aliis hujus generis, quæ ex his patent. Pueris urina crassior, & albidior, & copiosum sedimentum. Omnibus brevi post partum tempore urina planè excolor, tenuis, nullius sedimenti, pellucida, demùm puræ communis aquæ instar. Sudantibus, irascentibus, & quomodolibet calorem intensiorem concipientibus urinæ quantitas minor, sicut etiam diutius jejnantibus, quibus etiam color intenditur. Gulosis crudæ, nempe minimè coloratæ, & crassæ: diutius vigilantibus magis rubent: dormientibus crassiores fiunt, & magis colore saturæ; cum aliis minoris notæ, quæ differentiis urinarum etiam naturalium apud Medicos circumferuntur. Hujusmodi autem liquidum talibus notis distinctum excrementum est, ut communiter conveniunt, sed non satis hætenus conveniunt Medicorum vulgus, siue excrementum primæ, an secundæ, an tertie coctionis, an aliquarum ex his, an omnium, an denique excrementum alimenti, quo Renes aluntur. Disputant etiam cum Galeno vulgares Medici, & cum his Chymici inter se, undè proveniat citreus urinæ color, nempe dilutè flavus. Galenus à flava bile deducit, alii medici ab ulteriori coctione solum; chymicorum alii à salibus, alii à sulphure, alii ab utriusque simul, undè neque cum vulgaribus Medicis, neque inter se conveniunt. Quæ de Urinis circumferuntur & sciantur oportet. Ut autem pateat quid veri quid falsi in his omnibus contineatur, urina est expendenda diligentius & veluti in partes suas resolvenda; inde enim constabit, ex quibus illa componatur, & quid ex illa compositione necessariò produci debeat, quod faciet non solum ad determinationem eorum, quæ dubia sunt, verùm ad intelligentiam eorum, quæ ab inspectione urinarum non naturalium minori cum fallacia debèbit Medicus dijudicare, atque in morbis prædicere.

dicere. Id autem præstabimus per maximè parabile artificium dissolvendi urinas in suas partes, quod est per evaporationem.

Quid in Urinæ naturalis evaporatione contingat.

Urina igitur naturalis, notæ quantitatis, ad vulgarem ignem, & nullo chymico artificio comparatum, bulliat in vase vitreo aperto, quousque sensim evaporatione efficitur in urina hæc observantur. Color a dilutè flavo transit primò in intensiorem, & magis saturam flavedinem, sed adhuc urina pellucet, atque interim fit aliquanto difficilioris fluxus: mox magis intenditur flavedo, & cum quadam subobscura rubedine conjungitur, vix pellucet, & multo difficilioris fit fluxus; inde color croceus, & fuscè rubens, opaca urina, & crassior; tùm fit dilutè ferruginea, magis opaca, & magis tenax; mox magis saturæ ferruginis, majoris opacitatis, ac tenacitatis, postremo prorsus nigricans apparet, quo tempore superest in fundo vasis sedimentum planè viscidum, quod si totum simul aspiciatur, nigrum judicatur; si verò per superficiem vasis ducatur, colorem aureæ flavedinis, sed aliquantò magis saturæ, ad eandem relinquit, eademque flavedine tingit, quæ ipsi immittuntur, ut pagellæ, filamenta, & hujusmodi. In eadem hac evaporatione sapor fit falsior, quo major evaporatione fit, ita ut sedimentum illud sapiat sal falsissimum, & quod lingua vix ferre potest nulla unquam contracta amaritudine. Quod si ad singulas illas colorum mutationes urinam ad libram expenderis, atque inde intellexeris, quantum liquidi evaporet, ut eadem mutationes contingant, ac absoluta evaporatione, tantum communis aquæ sedimento successivè affundas, quantum ad singulas mutationes admiscendum eidem esse sedimento per ponderationem didicisti, videbis (dictu mirabile) videbis inquam urinam ex nigerrima, & plane viscida per eosdem diversorum colorum, & fluxilitatis gradus transire versus citream flavedinem, & fluxilitatem aqueam, ad quam postremò apta communis aquæ superaffusione redigetur rursus, nempe videbitur urina planè naturalis & ab animali emissâ non per communem aquam comparata: simile etiam gustu deprehendes in sapore contingere, qui ex acerrimo sensim fit mitior, quousque sit qualis naturalis urinæ. Insuper hæc ipsa Urina per aquam communem restituta putrescit ut urina naturalis, eoque tempore fit graveolens, & turbatur non secus ac urinæ naturales faciunt: & antequam turbetur & corruptionem subeat, mittit ad fundum vasis tenuissimum quasi pollinem subpallidum nullius saporis, qui nihil aliud esse videtur, quam pura, & simplex terra, sive tartarum. Denique si excipiat operculo quolibet liquidum, quod ab urina ebulliente evaporat, omnis saporis expers occurrit, fluit ut aqua communis, atque ejusdem instar pellucet: Ex hac autem paratu facillima observatione, & paucis aliquot aliis, quæ vel notissima sunt, vel patent ex rebus physicis, aut anatomicis, patere asserimus, qua ne-

cessi-

cesitate contingat non
 enim quicquid in non
 debere asserimus ex a
 nim enim liquidum
 ut aqua communis
 argumentum, liqu
 verò nullus ad sensu
 dem cum aqua com
 communis aquæ, &
 afflictiombus, que
 le reperiri possent
 tum, quod per afflu
 evidentiam; quoniam
 eam quantitatem, qua
 mutationem coloris
 ne conveniens, &
 hor liquidis, nempe a
 funditur, igitur utraq
 urina est aqua commu
 inipidam, & urina tot
 aqua communis, Sal,
 o aliquod sulphuris, &
 qua volatile, ac fixum
 eam evaporatione
 fove, cujusmodi
 gnabur; quia tam
 ut ejus gratia etiam
 tenuissimus scientes
 citu adhibemus, qu
 bantibus, non sta
 tur e corporibus,
 preparationes mu
 tur, non existebat
 ma, sub qua per vici
 ad huncmodum.
 Secundo asserim
 jectis ut minorem ca
 de duri, ex quibus ut
 tas, cum majori quan

cesitate contingat non solum quicquid in urinis naturalibus occurrit, verum etiam quicquid in non naturalibus. Et primò urinam naturalem constare debere asserimus ex aqua communi, sale & terra insipida, sive tartaro. Quoniam enim liquidum, quod ex urina evaporat, nihil sapit, pellucet, ac fluit ut aqua communis; ex his igitur affectionibus habebimus satis verisimile argumentum, liquidum, quod in urina continetur, esse naturæ aqueæ: quia verò nullus ad sensum sapor, pelluciditas ac fluxilitas pariter ad sensum eadem cum aqua communi, certò arguere non possunt, eandem esse naturam communis aquæ, & alterius liquidi, quod præditum sit iisdem ad sensum affectionibus, quæ deinde ad examen rationis revocatæ plurimum dissimiles reperiri possent. Hinc verisimile illud argumentum confirmabis per alterum, quod per affusionem aquæ communis comparatur tantum non ad evidentiam; quoniam enim affusa communi aqua supra sedimentum ad eam quantitatem, quam evaporasse discimus per ponderationem ad talem mutationem coloris in urina producit quid in omnibus affectionibus urinæ conveniens, & hæ affectiones in eodem sedimento produciuntur à duobus liquidis, nempe ab illo, quod evaporavit, & ab aqua communi, quæ affunditur, igitur utraque hæc liquida sunt ejusdem rationis, seu liquidum urinæ est aqua communis; reparata autem mittit ad fundum vasis terram inspidam, & urina tota salita est, igitur partes præcipuæ urinæ naturalis sunt aqua communis, Sal, & Terra, sive Tartarum, ut fuit &c. Addunt Chymici aliquid sulphuris, & distinguunt plura genera salium, quorum duo præcipua volatile, ac fixum, quæ & nos admittimus singula ferè omnia, & in hac etiam evaporatione sulphur ex eo se prodit, quod dum evaporat, teterrimè foetet, cujusmodi odorem à sulphure provenire etiam Chymici non repugnabunt; quia tamen hæc non eam in re medica fortasse utilitatem ponunt, ut ejus gratia etiam ad illa singula respicere diligentius debeamus, ipsa præmittimus scientes, eoque magis à sulphuris, & salium consideratione speciali abstinemus, quod vel Chymicorum doctissimis, experientissimisque dubitantibus, non ita certum est, quicquid per operationes Chymicas educitur è corporibus, extitisse in iisdem, quale educitur, cum per chymicas ignis præparaciones multa gigni possint, quæ in compositis, ex quibus educuntur, non existebant, dum naturaliter composita se haberent sub ea forma, sub qua per vim artificiosi ignis, vasorum, & menstruorum educuntur ab iisdem.

Secundò asserimus majorem aut minorem facilitatem fluxus, sive majorem aut minorem crassitiem urinæ provenire à diversa quantitate liquidi & duri, ex quibus urina componitur inter se mistis, ac tum esse facilioris fluxus, cum majori quantitati liquidi permiscetur quantitas apta Salis, & Ter-

Partes componentes urinam naturalem sunt præcipuæ Sal, Terra, & Aqua communis.

Fluxus facilis, aut difficilis à diversa mixtione partis liquidæ cum duris.

ra;

ra; difficilioris, cum eadem salis, & terræ moles. Quoniam enim evaporante liquido urina successivè fit fluxus difficilioris, evaporans autem liquidum nihil aliud est quam aqua, subsidentibus in fundo partibus duris, nempe Sale, & Terra, ac rursus è converso super affuso aquæ communis tandem componitur liquidum facilè fluens ut urina naturalis, igitur in primo casu minori quantitati liquidi permiscebatur eadem duri corporis quantitas, quæ permiscetur in secundo majori quantitati; in hoc autem fit facilior fluxus, in illo difficilior, patet itaque propositum: ex quo liquet, quò major liquidi quantitas detrahitur, vel duri adjicitur, vel utrumque simul, eo viscidior, seu crassior futuram urinam, & è converso quo plus adjicitur liquidi, vel detrahitur duri, vel utrumque simul, eo facilioris fluxus, seu tenuior futuram. Nec difficile conceptu est, qua necessitate isthæc omnia debeant contingere; liquidorum enim partes sunt facilè mobiles, durorum contra, unde illæ ex se ipsis facillimè movebuntur, & fluent; si verò admisceantur duris, nempe difficile mobilibus, pro majori durorum admistione, hoc est motui resistentium, retardentur oportebit, cum debeant repugnantia dura secum ducere, unde ad motum fient magis lenta. Patet itaque quod &c.

Major, aut minor
salsedo non à co-
ctione sed à simili
mitione partium
provenit.

Tertii majorem, aut minorem salsedinem à simili majori, vel minori quantitate liquidi admisti majori, vel minori quantitati salis, ac tartari provenire, non autem à coctione. Prima pars iisdem experimentis patet, quibus antecedens, necessitatisque ratio non est absimilis; cum enim sal solitariū est, nudum, ac liberum ab omni corpore, potest exercere totum suum momentum, eo que in linguæ papillas niti, adeo percipietur vividus maximè salis sensus; cum verò admistus est aliis corporibus ipsius momentum retundentibus, minus easdem papillas premet, unde sensus salis hebetior. Id autem sufficere quidem posset ad evincendum, minorem, aut majorem salis sensum nihil habere cum coctione commercii, quatenus coctio est, sed solum quatenus liquidum abripit; sed hoc ulterius confirmatur ab exposita superius observatione; quoniam enim urina fit quidem successivè falsior, quo magis evaporat liquidum, seu ut asseri posset, quo magis coquitur, quia tamen deinde nulla facta mutatione in sale, & tartaro, quæ supersunt, & simplici superaffusione communis aquæ, producitur urinæ sapor naturalis, & hæc ipsa communis aqua est illud ipsum liquidum, à quo pars liquida naturalis urinæ constituitur; igitur major, aut minor sapor salitus in urina non à coctione, sed à diversa quantitate partium urinam consistentium pendet, ut fuit &c.

Idem de Colori-
bus ostenditur.

Quartò colorem dilutè flavum, & omnem colorum seriem, quæ à dilutè flavo per cæteros expositos colores, ad nigrum usque perducitur, à si-

mili

mili permistione dive
coctione proficisci.
delumptis evincunt
rimos. Cur ita
rum, ex qua par
sus in oculor
compositione co
tema excurrit ad
illa autem opaca
lumen posita, ut
tam, splendor sol
nulla non fuerit,
cis, tunc lumen à
venit, dicitur ex col
luminis, quo debe
inimè permistura
tate conjunctum, et
permittant per inie
opacum, si non per
precipue partibus,
pore, & terra plane
mitionem fieri deb
quod tunc fiet, cum
cum tanta est qu
reipetu illius qu
maxima, vel qu
cum fert opacitas
salis pariter perspi
ri compositum e
& minus pelluc
ris expert, ut a
qualis flamma p
tur color magis
Salis, licet perspi
lius, si aquæ parti
renacior, si magn
& lenis, fieri pote
semper, vel alba h
lo colore infecta e

mili permissione diversæ quantitatis liquidi cum duris, & è converso, non à coctione proficisci. Quæ singula iisdem planè ratiociniis ab observatione desumptis evincuntur, quibus præcedentem propositionem demonstravimus. Cur ita autem fieri debeat, deducitur ex doctrina generalium colorum, ex qua patet, pro diversitate motuum luminis, diversos colorum sensus in oculorum nervis excitari, diversimodè moveri lumen pro diversâ compositione corporum, quorum vel externæ superficiem occurrit, vel per internam excurrit ad oppositam usque superficiem, quæ pellucida, vel perspicua, illa autem opaca: perspicua autem, si quidem purissima fuerint, & ita ad lumen posita, ut ipsum suo naturali motu ad oculum usque trajici permittant, splendor solus videbitur nullo coloris nomine designatus: si verò purissima non fuerint, nempe admista sint particulis opacis, aut minus perspicuis, tunc lumen à naturali motu deflectere cogetur, & corpus, à quo advenit, dicitur ex colore coloratum, qui nobis repræsentatur per illum motum luminis, quo deflectit à naturali motu per occursum particularum perspicuorum intimè permittarum, & corpus illud habebit colorem cum aliqua perspicuitate conjunctum, si particulæ motum luminis alterantes idem lumen fluere permittant per intima perspicui ad usque superficiem, quæ oculum respicit; opacum, si non permittant. Itaque, cum urina componatur ex tribus præcipue partibus, aquea maximè perspicua, salibus, qui sunt pellucida corpora, & terra planè opaca, manifestum est, per diversam harum partium admissionem fieri debere, ut urina reddi possit prorsus aqueæ perspicuitatis, quod tùm fiet, cum nihil Salis, & præcipue Tartari ipsi permittum est, vel cum tanta est quantitas portionis aqueæ, ut portiones Salis, & Tartari sint, respectu illius quantitatis minimæ, & ad sensum nullæ; cum verò hæc sint maximæ, vel quantitas aquæ minima, tingetur urina iis coloribus, quos secum fert opacitas tartari conjuncta perspicuitati parvæ molis aquæ, & molis salis pariter perspicui: ac denique si dabitur urina tartaro destituta, supererit compositum ex inæqualiter perspicuis, nempe aqua maximè pellucida & minus pellucido sale; unde procreabitur urina non quidem omnis coloris expers, ut aqua, sed cujusdam veluti micantis, ac splendentis flavedinis, qualis flamma purior, qui splendor ab opaco tartaro offunditur, & producit color magis satur, & minus oculum feriens. Præterea quoniam partes Salis, licet perspicuæ, coærvatæ tamen, albedinem procreant, eoque facilius, si aquæ particulæ admiscuntur, sed pauca numero; vel humor aliquis tenacior, si magna copia Tartari desit, adsit verò sal cum humoribus crassis, & lentis, fieri poterit urina alba adinstar lactis, quæ aliquando fit in pueris, & semper, vel alba hujus generis, vel quam similiter albam appellant; sed nullo colore infecta est, & pellucet, & verè aquea dicenda: patet igitur ex his

B

facile

facile ratio differentiarum omnium, quæ in urinis naturalibus superius recensentur, quoad colorum differentiam, sicut etiam ex superioribus propositionibus deducitur quicquid ad alias affectiones pertinet. Quod autem non omittendum est, ut ulterius evincas per observationes, colorem urinæ non esse quid reale proponere singulare illud, ac admirabile, quod in sedimento evaporationis occurrit, quod nempe, si totum simul inspiciatur, nigrum apparet; cum tamen illitum corporibus eadem aurea flavedine imbuatur.

Quid sint nubes, sedimenta, & suspensiones, & eorum affectiones omnes.

Quintò, sedimenta, suspensiones & nubeculas nihil aliud esse, quam magis liberas, & duras urinæ partes, quæ cessante motu agitationis, qua perpetuò jactantur in sanguine, ad suum locum insito motu feruntur, & siquidem gravissimæ sint, fundum vasis petunt, & sedimenta nuncupantur; si minus graves, medium; si adhuc leviores, summum urinæ ascendunt. Quoniam ex demonstratis urina non est compositum perfectum, nempe cujus partes per veram unionem non dissolubilem, nisi à contrario cohæreant; sed potius est coacervatio, & confusa permixtio partium non cohærentium, igitur harum singulæ naturalibus momentis instructæ erunt, quibus nitentur ad determinatas partes: in eas tamen non movebuntur, si perpetua quadam jactatione prohibeantur à suo naturali motu, quemadmodum arena permixta aquæ, licet gravis, deorsum non movetur, quousque agitatur vas, in quo contineatur aqua, vel quousque flumen pleno alveo fluit. Quoniam itaque ex anatomicis urina separatur à sanguine, hic autem concitato semper fluxu fluit, patet igitur Renum omnium, etsi ipsi sanguini, vel inter se non unitæ, & licet nitentes in determinatas partes, neque recedere ab invicem, neque moveri quò nituntur poterunt, nisi perpetuo impetu, quem à motu sanguinis conceperunt, cessante; quo insuper absumpto, per medium aliquod ea velocitate movebuntur, quam ipsi permittet naturalis impetus, resistentia medii, & moles; & hæc, si sit exigua, erit exiguus naturalis impetus; & si tenacius medium, resistentia major, quæ eo major fiet, ob exiguitatem molis superficiem augmentis. Itaque tum erit perductio earum partium ad suum locum tarda, quemadmodum ramenta terræ, quæ per solis lumen divagari cernuntur, vix sensibili motu descendunt, tardissimè in solum veniunt, & per totum illud temporis spatium, nihil collectum intra illud medium dicetur, quod colligendæ in unum partes moventur, antequam conveniant. Excreta igitur urina per aliquod temporis spatium quiescere permittatur, quousque extinctus sanguinis impetus supponi possit; si quæ igitur erunt partes tam solutæ, tanti impetus, ac tantæ molis, ut superare possint resistentiam aquæ, per quam moveri debent, quò nituntur, movebuntur illæ quo motu poterunt, tardiori aut velociori, pro ratione solutionis, natu-

naturalis impetus, ac molis (quæ omnia pendent à diversis hominum temperamentis, ætatibus, motibus, & hujusmodi) unde longiori, aut breviori temporis intervallo à quiete urinæ, concurrent simul ad eundem locum, qui erit imum, medium, aut summum urinæ, pro diversitate gravitatum, quibus instructæ sunt illæ particulæ concurrentes, ut ex doctrina liquidorum patet. Hujus rei exemplum luculentum suppeditat sanguis, qui per venæ sectionem mittitur; hic enim ex se ipso discernitur in suas partes per solam quietem in vase, quo excipitur, postquam extinctus est impetus per circuitum conceptus, & singulæ partes in loca feruntur, quæ suis gravitatibus conveniunt. Neque hic litem mihi quisquam moveat, quasi supponam in separationibus contentorum in urina contingere solum motum eorundem ad naturalia loca, quasi jam præstiterint singula, sine ulla cohesione cum aliis urinam componentibus, ut in aquis turbidis arena aqueis partibus non cohæret, sed permixta est solum, unde, cessante profluentis impetu, & jactatione, arena fundum petit; sed in urina singulæ contentorum partes hærent cum reliquis, unde antequam ad sua loca moveantur, sejungantur oportet, seu tota urina quodammodo solvatur; postquam solutionem veniant singula in motum, & locum naturalem; illa autem solutio à jactatione circuitus sanguinis impediri non potest. Neque inquam, hic quispiam mihi litem moveat ratione exposita, arguendo; quomodounque enim se habeant in urinis earum contenta antequam in sua loca deducantur, certum est, eorum deductionem impediri, quousque conceptus à motu sanguinis in ipsis viget; & siquidem sint solum permixtæ, id provenit, quia impetus sanguinis superat momentum, quo naturaliter in partem aliquam nituntur; si vero sunt etiam cohærentes, impetus sanguinis facit, ut quicquid id sit, quod disjungit, seu solvit, non exerat suam vim in partes urinæ motas, ut eam in ipsas exereret quiescentes: sic profluens aqua non putrescit, putrescit stagnans. Quia verò non semper necessarium est, ut, vel ejusmodi partes solutæ sint, vel tanti impetus, ac tantæ molis, ut superare possint resistantiam medii, hinc non semper in sanorum urinæ sedimenta, suspensiones, aut nubes apparent, & suspensiones quidem rarò, rarissimè nubes, frequentius sedimenta; cum enim nubes à materia subtilissima, ac levissima pendeat, hoc in sanis perspiratione excernitur, cui cum non ita multum dissimilis sit materia suspensionum, & hæc perscutim exhalet, materia autem crassior, & gravior, & densior cum urina ducetur, unde subsidet; & cum hujus generis sint humores crassi, viscosi, & sales fixi, & ab his colorem lacteum faciliè obtineri ostenderit, hinc sedimenta sanorum, seu urinarum naturalium frequentiora, & subalbida: sedimenta autem alba esse re vera sal, ex eo patet ad sensum, quòd hæret fundo & superficiæ to-

ti matulæ, & gustatum, sal se se esse ostendit sapore salis. Idem deprehenditur gustu, si sedimentum idem siccare permittatur nullo igne, sed tractu temporis etiam in umbra; sapor enim salis occurrit. Insuper, quoniam ex doctrina liquidorum, corpora cedentia, quæ per medium aliquod tota simul collecta, & suis cohærentia partibus moveri debent, cum ejusdem sint in singulis suis partibus rationis, per solam pressionem à liquido, per quod nituntur, proveniente in curvam superficiem quasi pyramidis retusæ, & undecunque æquabilem, atque levem aptari debent; igitur sedimentum illud naturalis urinæ, quod ex partibus æquè contactis, seu ejusdem rationis constat, & quod intra urinam aliquantum sursum nititur (assurgit enim à fundo vasis, cui basis ejus insistit) debet esse læve, & figura, quasi retusæ pyramis, vel portio spheroidis, cujus basis in fundo vasis. Quòd si sedimentum non ita se habeat, sed sit interruptum, hinc assurgens altius, hinc subsidens, tunc inæqualem coctionem indicabit à diversitate humorum coctionem plus minus admittentium. Sed de his in urinis non naturalibus diligentias.

Sextò, veram Urinæ quantitatem non oculis æstimandam esse, sed pondere; neque necessarium esse, ut sit aliquanto minor liquidò, quod per potum assumitur; & fieri posse, ut sit ipso major, minor, & æqualis; immò neque constare, an liquidum urinæ sit potius ipse, quem assumpsimus ea die, qua urina excernitur, an hic idem potus mutetur in substantiam animalis, è qua ipsa substantia interim absumatur illud aqueum, quod liquidum urinæ constituit: etsi tamen aqueum urinæ à substantia corporis proveniret, suam cum potu proportionem servare deberet. Quoniam enim uniuscujusque compositi corporis quantitas, sive moles provenit à multitudine partium corporearum, ex quibus tota illa moles coalescit; si igitur eadem partes modò ita conjungantur, ut corpus ex iis compositum magnum spatium exigat, modò ita ut minus; ac minus compositum autem totum oculis discerni possit, non singulæ quæque partes componentes: nec ipsas inter, cohærensionis modus; judicabit oculus, majoris quantitatis esse corpus illud, cum majus spatium occupat, minoris, cum minus; cum tamen ex suppositione sit semper idem, constans nempe ex iisdem numero partibus, sed rariùs, ac densius compactis, unde fieri etiam poterit, ut corpus etiam mole minus, majus altero aliquo per oculum judicetur, si partes illius ad majus spatium extendantur; sic mercurii libra spatii tantillum occupat, multò magis aqua, utrisque oleum, his spiritus, omnibus aer ejusdem ponderis. Cum igitur ignoremus, quæ sit permissionis ratio inter salem, terram, & aquam urinam constituentia, neque ratio cohærensionis inter partes singulorum; ex iis patet oculum tutò judicare non posse, cujus raritatis,

Urinæ quantitas
per pondus judi-
canda.

tis, aut densitatis sit urina, quam inspicit; adeoque neque certò per oculum
 statui, quantum partium corporearum corporeæ nempe molis, contineatur
 in eo spatio, quod ab urina proposita occupatur; adeoque ad pondus con-
 fugiendum, quo materiæ quantitas judicatur non per comparationem cum
 spatio, quod totum compositum occupare videtur, sed per comparationem
 cum mole nota corporis noto momento æquiponderantis tantæ moli cor-
 poreæ; quare patet proposita prima pars. Quia verò urina constat non
 ex sola parte aquea, sed ex salibus, ac terra; aqueum autem, quod potatur,
 Salibus, ac Terra destituitur, & potus pars solum aliqua naturaliter assumi-
 tur ad humectandas partes, vehicula &c. juxta communem opinionem; si
 igitur, quantum universæ quantitati potus per has consumptiones detrahi-
 tur, tantem adjiciatur per admisionem salis, ac terræ, confurget jam urinæ
 moles quantitati potus æqualis, si verò minus terræ, ac salis addatur, vel in-
 super minus etiam aquei liquidi absumatur in corpore, fiet urinæ quantitas
 quantitate potus major; quæ tamen differentia certò judicari non pote-
 runt per inspectionem, cum possint urinæ partes diversimode conjungi, &
 eum urina minor est potu, poterit occupare spatium majus, quam potus oc-
 cupaverit, minus & æquale, & e contra, ut patet ex prima parte; unde pon-
 deranda; quare patet secunda pars. Quoniam vero per vim motuum, &
 caloris, plurimum etiam aqueæ naturæ à corporis partibus divellatur, atque
 abripiatur oportet, & hoc cum sanguine permiscetur; à sanguine autem
 aquea portio secernitur in Renibus, & in urinam abit; igitur dubitare me-
 ritò poterimus, an aquea urinæ pars sit ille numero humor aqueus non
 mutatus in substantiam Animalis, an sit portio illa aqueæ naturæ, quæ jam
 in naturam animalis abierat, ac postea per vim motuum, & caloris soluta
 fuerat. Quia tamen illa ipsa aquea materies, quæ per motus, & calorem
 absumitur, reparari debet per simile corpus, nempe aqueum, & hoc à potu
 præcipuè, vel saltem aliqua ex parte desumitur; id, quod per urinam ex-
 cernitur, debet aliqua proportione respondere potui; parum enim in-
 terest, aquea ne pars urinæ à potu immediatè procedat. Patet igitur uni-
 versa propositio, ad cujus partes singulas confirmandas illud etiam animad-
 vertes, humidum aqueum non in solo potu contineri, sed etiam in cibus, licet
 in minori quantitate; ac demum ignorare nos, num aqueum, quod reddi-
 tur, sit aqueum quiddam, quod in corpore generetur, non autem illud, quod
 per potum, & cibum ingeritur.

Septimò, Urinam esse debere excrementum cujuscunque coctionis, in
 qua secernatur aliquid aqueum, salinum, aut terreum: adeoque esse excre-
 mentum non solum primæ, secundæ, & tertiæ coctionis, verum cujuslibet
 alius secundariæ, & magis particularis, puta coctionum omnium, quæ fi-

Urina tota potest
 esse major, minor
 & æqualis potui.

An Urina sit pars
 potus non mutati
 in substantiam
 animalis dubita-
 ri potest.

tamen servare de-
 bet cum potu su-
 am aliquam pro-
 portionem.

Urina est excre-
 mentum coctio-
 nis cujuscunque,
 etiam secunda-
 riæ.

unt in singulis visceribus, glandulisque. Quoniam enim Urina est coactio quædam ex aqua, salibus, ac terra, quæ à sanguine separantur in Renibus; sanguis autem qui ad Renes pertingit, per universum corpus, & singulas quasque ipsius partes fluere potuit, ac dum per singulas partes fluit, per venas reducit in cor, & arterias, aliquas semper particulas eorum liquidorum, quæ in singulis partibus secernuntur; igitur sanguis derivare debet ad Renes illud aquæ, salis, ac terræ, quod à singulis visceribus, in quibus secretiones aliquæ fiunt secum abripuit per venas in cor, & arterias; sed hæc eadem aqua cum sale, ac terra humorem constituunt, qui secernitur in Renibus, & urina nuncupatur; quare urina erit excrementum coctionum omnium etiam secundariarum, & magis particularium. Materia autem primæ coctionis nempe chylus, in venas ducitur per ductum Thoracicum, unde & ipse admiscetur sanguini: solutos autem in ipso esse sales, arguunt diversi sapes, quos concipit etiam per ductum Thoracicum fluens: in reliquis autem coctionibus, partim ex solo motu sanguinis, partim ex doctrina separationum, patet admistio particularum aliquot cum sanguine ex humoribus, qui in visceribus singulis separantur; quare patet propositum.

Colores Urinæ
non a bile.

Octavò, non modò urinæ colorem naturalem, sed ne ullum quidem alium ex iis, qui per successivam liquidi detractionem in majorem saturitatem successivè veniunt, quousque in nigrum desinant provenire à permistione, aut solius bilis, aut ipsius præcipuè. Quoniam enim superius ostensum est, ejusmodi colores provenire à certa permistione determinatæ quantitatis aquæ, salium, ac terræ, & in proxima ostensum, horum singula derivari in Renes cum sanguine à singulis partibus, in quibus fit aliqua coctio; non igitur cum sanguine deducetur ad Renes sola bilis, terra, aqua, vel sal ejus, sed humorum omnium; quare colores ejusmodi non à permistione solius bilis cum liquido aqueo provenient. Quia verò unicum est viscus Iecur, in quo bilis naturaliter gignitur, & ex doctrina separationum, hic humor in naturali statu est parvæ quantitatis; si igitur solum Iecur cum omnibus aliis partibus humores separantibus & sola parva quantitas bilis cum majoribus aliis tot humorum quantitibus, qui in corpore generantur, comparetur, erit illa in urinæ corpore, pro horum ratione, minima, & minima vis ipsius, unde & affectus minimi, adeoque ad productionem colorum non nisi minimum conferre, hoc est, illi non provenient per admistionem potissimum bilis. Postremò, quoniam bilis amara est, per admistionem autem insignis quantitatis humidi aquei inspidi, amaritudo ejus potest ita temperari, ut ne quidem sensum moveat: si igitur in urina color à bile provenit, quæ, propter aquam admistam, amaritudinem suam

non

non prodat, evaporata aqua, saporem amarum proferet, qui eò fiet intensior, quo major ac major fiet évaporatio, quemadmodum fiunt colores intensioris flavedinis; quod tamen falsum esse exposuimus superiùs, atque ista falsum, ut sedimentum ipsum ab omni ferè aqua separatum, sit quidem falsissimum, sed ne cum ullo quidem vestigio amaritudinis conjunctum, nec per totam évaporationis seriem quicquam amaritudinis urina concipit. Patet igitur undecunque propositio.

Atque in his pauculis continentur fundamenta omnium, quæ ad urinas naturales pertinent, ut facilè cuicumque meditati patebit. Ut autem ex his ipsis deducantur, quæ faciunt ad urinarum non naturalium intelligentiam, alia aliquot pauca de iis subjiciamus oportet.

DE URINIS

Pars altera continens

Quæ ad Urinas non naturales pertinent.

Cum Urina naturalis illa dicatur, quæ est determinatæ quantitatis, qualitatis, substantiæ, & contentorum, illa erit necessariò non naturalis, quæ ab illa quantitate, qualitate, substantia, & contentis recedit; horum enim omnium complexio constituit habitudinem, & compositionem urinae naturalis. Itaque, sive urina à naturali diversa sit in quantitate solùm, aut qualitate, aut singulis reliquis, sive in aliquot horum sive in omnibus, dicetur semper non naturalis, plus tamen minus, prout in omnibus, aliquot, aut una tantùm affectione discrepat à naturali. Ex his autem fit, ut multiplex urina non naturalis distinguatur pro multiplici ratione, qua à naturali statu potest recedere, de quibus singulis breviter. Et primò, cum urina naturalis debeat esse substantia ad fluxum facilis, quasi aqua communis, quæcunque igitur urina fuerit facilioris aut difficilioris fluxus, quàm aqua communis, erit non naturalis ratione substantiæ, & facilioris quidem fluxus appellatur tenuis, difficilioris crassa, quarum illa, ex premissis, pendebit à minori quantitate salium, ac terræ, quàm quæ naturaliter permisceri debet liquido urinae; crassa è conversò à quantitate majori, vel rursus tenuis posita quantitate naturali salium ac terræ, à majori copia liquidi aquei; crassa è conversò, posita quantitate salium, ac terræ naturali, à copia liquidi aquei minori, ut ex prima parte patet. Cum verò urina minimum recedit à naturali substantia, dicetur Mediocris, quæ unde proveniat ex se manifestum est. Ad Urinam crassam revocanda est

Quid urina non naturalis.

Multiplex.

Tenuis, & crassa.

Mediocris Olea-
ginosa.

est Oleaginosa, de qua nihil est magis apud Medicos decantatum, & mirum, quantum clament, dum alii negant, ajunt alii, urinas dari posse, quæ Oleo sint omninò similes, non in difficultate fluxus solùm, sed in colore, sapore, unctuositate, ac uno verbo, sint ferè Oleum, vel quid pingue fluens: affirmantibus aliis, oleaginosas urinas illas esse solùm, quarum superficiebus innatant quasi guttæ olei, non verò oleum esse urinam universam, immò nec esse posse, eò quod fieri non possit, ut aqua cum oleo ita misceatur, ut unum compositum constituat; urinæ autem pars minima aqua est; ad hoc igitur, ut produceretur urina oleaginosa, oporteret conjungi aquam cum oleo, quod planè repugnat. Qua super re asserimus, quod nemini dubium, urinas, quarum superficiebus innatet quid oleosum, sæpe dari, & nos hujus naturæ excernebamus, cum vertigine laborabamus; quod facilè, ac necessariò continget, quoties pingue aliquid in corpore solvitur. Finge igitur jam non pingue aliquid, sed plurimum oleosi è corpore solvi, & aquam vel inherere partibus, vel in pingue quid permutari; an non universa urina purum purum oleum videbitur ipsi in affectionibus omnibus respondens? Postremo, verum quidem est, aquam & oleum conjungi non posse ex se solis, sed si adjiciantur sales, & præcipuè acriores, tria illa in unicum corpus coalescent maximè oleosum: mille hujus conjunctionis exempla occurrunt ex Chymicis; sed nos unicum proponimus nemini non notum, modum nempe conficiendi saponis, qui nihil aliud est quam coagmentatio ex adipe, aqua, & salibus coalescentibus per misionem mutuam in liquidum unctuosum.

Secundò, quoniam tum Urina est naturalis ratione quantitatis, cum servat aptam proportionem cum liquidis, quæ potamus; igitur tum erit non naturalis, cum eandem proportionem non servat ratione quantitatis, & cum hæc proportio non servari possit, vel quia copia urinæ sit minor, vel quia major, in primo casu urina dicitur pauca, in secundo copiosa, & prima quidem ex eo proveniat oportet, quod vel liquidum, quod assumitur, stagnat alicubi in corpore, vel extra derivatur per sudorem, perspirationem, salivam, mucum narium; secunda vero ex eo, quod corporis aliquid colliquatur, vel liquidi prius alicubi coacervati sit solutio, derivatio in renes, & separatio.

Tertiò, quoniam urina est naturalis ratione qualitatis, cum per totam sui profunditatem colorata cernitur, diluta flavedine odoris nemini non noti, ac soni qualis communis aquæ in aquam depluentis, igitur quotcunque modis cum hoc statu non conveniat, dicetur non naturalis secundum qualitatem; cum autem ii sint plures, exponendi per seriem perspicuè. Quoniam color, qui etiam per profunditatem corporum cernitur, certo argumèn-

gumento est eo
naturalis debet
no eodem citri
opaca non nat
fitione partiu
cem trajici p
Et. Hinc
rum opacitas
nis addemus
itaque natura
urina erit secun
dor, vel eodem
species aqua p
tincta, quæ vel
quantitas quæ
cralla, & liqui
su lactea, quæ
cum sale permi
aqueam pelluci
minas, quæ sin
non maximus
Urina saturatio
giti sunt dilu
net sanonob
exolis, cum
ter enim
copia aquæ
saturatio rum
dentis, adeo
dent, nem
dimus,
jusstodi
aut inter
ad nigra
quam diver
poco hurni
tuas. Que
gravenurina
a naturali, dic

gumento est eo colore colorata corpora esse pariter pellucida; igitur urina naturalis debet esse coloris citrei, & pellucida; hinc primò fiet, ut servato eodem citri colore, sed non servata, vel mutata perspicuitate, fiat urina opaca non naturalis, quæ dicetur flava turbida, & oriatur à mutata compositione partium salinarum, terræ, & aquæ urinam constituentium, quæ lucem trajici per urinam non permittet, sed solùm ab extrema superficie reflecti. Hinc autem, & ex prima parte patet, unde proveniat omnis urinarum opacitas cum coloribus diversis conjuncta, de qua proinde nihil ulterius addemus, sed solùm colores aliquot commemorabimus. Quoniam itaque naturalis urinae color est dilutè flavus ut mala citrea, omnis igitur urina erit secundùm colorem non naturalis, quæ vel est malo citreo dilutior, vel eodem saturatior. Omnis dilutior urina dicitur aquea, cujus duæ species aquea pellucida, nempe transparens, & nullo, aut fere nullo colore tincta, quæ vel tenuis est, vel crassa: si tenuis, à sola aqua provenit majoris quantitatis, quam reliquæ partes salis, ac tartari tingere ipsam possint; si crassa, à liquido crassiori in simili proportionem quantitatis: & aquea alba, seu lactea, quæ scilicet opaca est, & coloris lactei ab humoribus crassioribus cum sale permixtis proveniens, unde ejusmodi urina crassa semper. Ad aqueam pellucidam reducendæ sunt, quas appellant pallidas, spiceas, & stramineas, quæ singulæ differunt per flavedinem plus minus saturam, cujus tamen maximus gradus non pertingit ad dilutam flavedinem urinae naturalis. Urina saturatior multiplex constituitur juxta diversos colores, quorum singuli sunt diluta citri flavedine magis saturi; cujusmodi primum locum tenet saturorubra, rubra, ferruginea, nigra, de quibus singulis eorumque causis, cum abundè in prima parte dixerimus, nihil hic superaddimus; patet enim omnem ejusmodi colorum diversitatem provenire, vel à majori copia aquæ, salibus, ac terræ permixtæ, vel e converso. Eodem in censu saturatiorum habetur viridis, quæ species est flavedinis ad æruginem tendentis, adeoque ab iisdem causis provenit. Postremò datur flammea splendens, nempe ut flamma purior, cujus causam similiter in prima parte tradidimus. Ad rubram reducuntur purpurea, vinea, rosea, & quæcunque hujusmodi rubicundum colorem participant, in quibus idem est remissior, aut intensior; sicut ad alia summa capita, urinae aliorum colorum, ut ad nigram livida, plumbea & cineritia, quæ nihil sunt aliud, quam diversi gradus æruginis, vel flavedinis cum multo tartaro, paucò humido aptè inter se permixtis, & salibus, qui urinam constituunt. Quoniam vero habet urina suum naturalem odorem, eumque satis gravem, urina igitur nihil olens, aut suave, aut gravius, vel diversum quid à naturali, dicetur non naturalis ratione odoris, & siquidem nihil oleat, vel

Flava turbida.

Opacitas, & perspicuitas.

Aquea.
Aquea pellucida.

Aquea alba, seu lactea.

Pallida, spicea, straminea.

Saturorubra, rubra, ferruginea, nigra.

Viridis.

Flammea.

Purpurea, vinea, rosea.

Livida, plumbea, cineritia.

Nihil, aut non naturale olens.

in corpore non seceretur, aut in Renibus pars tenuis in vaporem olidum abiens; vel arctius colligatum erit cum reliquis urinæ partibus, ita ut exspirare non possit; si verò oleat non naturaliter, proveniet à partibus evaporabilibus eum odorem excitare aptis, quæ præter naturam in corpore generabuntur: neque enim hic loquimur de odoribus, qui urinis communicari possunt per cibos, potus, & medicamenta, sed de non naturali mutatione tantummodò ab his singulis non pendente. Postremò etiam si urina in urinam decidens sonet acutius quam aqua in aquam ab eadem altitudine, erit quid non naturale, provenietque vel ab impetu non naturaliter aucto, vel ab urinæ materia magis sonante, nempe ad siccum magis vergente: si verò sonet obtusius, seu gravius, proveniet vel ab impetu præter naturam imminuto, vel ab urina magis ad humidum, & viscidum perducta.

Acutius, aut gravius sonans.

Urina sine nubeculis & suspensionibus unde.

Unde sine sedimento.

Sedimentorum colores varii.

Interupta superficies, & aspera.

Subsidentia totalis.

Sedimenta arenosa.

Quartò, quoniam urina naturalis potest quidem etiam nubeculam, suspensionemque continere, sed illud præcipuè saltem ut plurimum continet, quod sedimentum dicitur album, læve & æquale; & ultra hæc nihil aliud continere debet; illa igitur omnis urina dicitur ratione contentorum non naturalis, quæ primo nubeculam, & suspensiones nunquam continet, secundò sedimentum, vel nunquam, vel non album, non læve, non æquale, sed cujuslibet alius coloris superficie interrupta, suisque partibus inæqualiter crassis, vel plane subsidens in fundo vasis: tertio, quæ alia quælibet contineat. Urina sine nubeculis, & suspensionibus, aut carebit iis partibus, quæ cessantibus motibus cum sanguine conceptis simul coeunt, ubi ipsorum major, aut minor gravitas permittit, vel eadem ita cohærebunt reliquis urinæ partibus, ut se jungi per suos motus, nisi non possint. Similiter se habebit necessitas urinarum, quæ sedimentis carent. Quod si sedimenta demittant diversorum colorum à naturali, illi non aliunde proveniunt, quam ab iisdem causis, quibus urina tota coloratur, imò verò non rarò contingit, ut sedimento deposito urina evadat decolor, & quasi aquea pellucida, eodem interim perseverante colore in sedimento, quo urina universa colorabatur. Inæqualitas superficiæ, & asperitas proveniat oportet à diversa gravitate, seu densitate partium totum sedimentum constituentium; æquè densæ etenim, sive æquè graves ad eandem altitudinem quiescant intra liquida oportet, ut ex eorum doctrina certum est: Subsidentem autem ex toto, & sese extendens per superficiem imi vasis nihil assurgendo necessarìò pendet à maxima gravitate, & densitate, qua præceps per liquidum ad fundum truditur. Quoniam verò terra, sal, & aqua urinam constituunt, si igitur præter naturam ita se habeat, ut quiescentibus motibus à sanguine conceptis sola terra secerne possit, fiet sedimentum arenosum; si terra,

terra,

terra, & sal, ita ut possit subire colorem nigrum &c. quemadmodum de urinis dictum est, colores omnes suscipiet: si vero insuper admitti sint præter naturam humores viscosi, qui sal, ac terram comprehendere possint, & in quiddam simile squamulis, parvis foliis, ramentis furfuris, & hujusmodi compingere, sedimenta erunt foliacea, furfuracea, squamosa & his similia, quæ contingere etiam poterunt, si scabiei aliquid, vel quilibet pustulosum cum lævi crusta in Renibus, Ureteribus, aut vesica contineatur; abradet enim urina, & secum auferet ramenta crustarum, quæ cessante impetu in vasis petent. Ab eadem origine humorum, nempe viscosorum pendent sedimenta membranosa; neque enim membranæ sedimentorum sunt aliud, quam majores squamulæ. Sicut etiam à non ab simili causa produci possunt longa, & rotunda, exiliaque pilorum instar corpora, immò cujuslibet alius figuræ composita, quæ per urinam excernantur, unde qui dicuntur pili redditi per urinam ab Authoribus, non veri pili, sed pilis quædam similia fuerunt. Adde Renum corpus compactum esse ex minimis glandulis per series tenuissimorum filamentorum capilli instar dispositis, unde & illa abradi possunt, & per urinam pili forma reddi. Cæterum quo pacto veri capilli reddi per urinam possint, hoc nobis non ita facile admittitur videtur. Caruncula in urina sunt portiones majusculæ glandularum renes constituentium, seu portiunculæ renum, ac denique in urina præter naturam contineri possunt, quæcumque fluunt cum sanguine, & in Renibus cum Urina secerni, vel eidem separata admisceri possunt, aliunde venientia per exudationem ex vasis, aut rupturam, aut extensionem eorundem, unde sanguis, pituita, bilis utraque, semen, pus, humores quilibet non naturales cujuscumque coloris, vermes, calculi, frusta cujuscumque materiæ in corpore præter naturam genitæ, deglutitæ, vel impactæ reddi poterunt, per urinam à renibus derivata, eademque omnia reddi poterunt, si urinæ admisceantur in Ureteribus, vesica, aut Urethra, ut patet. Atque hic animadvertes colores urinarum non naturalium, non solum produci posse per expositam mutationem partium urinam constituentium, sed per admissionem alius corporis liquidi, aut duri, quod colore alio urinam inficiat; quod etiam de sedimento ejus intelligendum est: id autem quando contingat, prudentis Medici est cognoscere in particularibus morbis, ex quorum singulorum signis deducet, an talis urinæ color ab admissione humoris, an mutatione partium in urina proveniat: sic sanguis rubronigrum producet, pus viride viridem, magna bilis flavæ portio ærugineum, minor rubrum aut flavum atque ita deinceps. Postremò contentis Urinarum annumerantur Coronæ. Corona autem nihil aliud est, quam extremus limbus summæ urinæ, qui superficiem ma-

Foliacea, furfuracea, squamosa.

Membranosa.

Pili.

Carunculae.

Colores Urinarum, & sedimentorum, etiam per admissionem corporum eo modo colorantium.

Coronæ quid.

tulæ contangit: circumferentia hæc summæ urinæ pro diversitate urinarum, diversitate vitri, & crassitie, ex qua constat matula, positu luminis, & oculi dum inspicitur, diversimodè colorata; & elegantissimis coloribus instar Iridis apparet, unde sibi nomen coronæ meruit, & mirum est, quod ea super ridiculè, & ineptè fabulentur, & prædici posse asserunt viri cæteroquin etiam doctissimi, cum reipsa coronæ illæ nihil sint nisi quiddam prorsus inane à varia luminis fractione per vitrum, & summum illud urinæ velum proveniens, nihil significans, & nihil solidi in se continens. Jam verò illa postremò subjiciamus oportet, quorum gratia hæc omnia præmissimus, quid nempe ex urinis deducatur.

Pars Tertia de Urinis continens

Quid ille habeant, quod ad Rem Medicam faciat.

Mutatio urinz naturalis ratione instrumentorum, motus, & crassitie sanguinis.

Ratione separationis unum vitiatarum.

Contentorum carentia unde.

Tempus inspectionis post somnum.

Quoniam, ut separetur à sanguine in renibus & per Urethram reddatur determinata urinæ quantitas, qualitas & substantia, cujusmodi statuitur naturalis, oportet, ut instrumenta separantia, & reddentia naturaliter se habeant, atque insuper, ut eadem quantitas intra datum tempus separetur in instrumentis naturaliter se habentibus, requiritur certa velocitas in sanguine, & certa crassities, sive partium cohesio; quomocunque igitur isthæc mutantur, mutabitur etiam habitudo naturalis urinæ. Rursus, quoniam liquidum, & dura, quæ naturalem urinam constituunt, solvantur, & liberè confunduntur cum sanguine in singulis partibus, in quibus humores aliqui secernuntur; nisi igitur omnes secretiones, vel earum aliquæ, vel aliquot naturali modo procedant, & perficiantur, urina naturalis reddi non poterit, & ab eo statu recedet, prout ferret alteratarum separationum necessitas. Tertio, quoniam sedimenta, nubes, & suspensiones proveniunt à duris urinæ particulis in sua loca confluentibus, postquam eadem urinæ quieverunt, nisi igitur in iis separationibus, aut separentur eadem partes duræ, vel, etsi separentur, implicentur partibus viscidis, quæ urinam crassiorem constituent, contenta illa in urinis apparere non poterunt. Ex his autem patet tutissimum urinas observandi tempus esse post somnum, quoniam enim ad hoc, ut urinæ constituentur, necesse est separentur liquida, & dura per urinam reddenda, & hæc in singulis partibus admiscantur sanguini, in quibus aliqua fit separatio; ad hoc igitur ut habeatur determinata urinæ quantitas, qualitas, & substantia, qualis est naturalis, illud oportebit expectare tempus, quo separationes omnes factæ sunt, & sanguis totus per Renes fluxit: una autem, & præcipua separationum est, quæ contingit dum alimur, alimur autem in somno, & plurimum temporis intercedit inter tempus, quo cibum

cibum sumimus, & quo dormire desinimus (septem nempe, octo & plures horæ, quarum spatio sanguis totus per Renes fluere debet sæpius) post somnum igitur præcipue debet urina reddi maximè naturalis. Hic tamen illud semper animadvertendum, num ætas, anni tempus, regio, temperies &c. quæ superius in prima parte memoravimus, facere debeant, ut urinæ etiam post somnum, quanquam iis, quorum sunt, sint maximè naturales. tales tamen non appareant, & inspectori minùs prudenti, neque ad omnia respicienti falsa morbi specie imponant. His positis, inspicatur urina alicujus, quem malè habere certò constet, & hæc post quietem nullum contentorum offerat (cujusmodi urinæ crudæ nuncupantur, coctæ e conversò; sicut etiam crudæ aqueæ pellucidæ, coctæ colore suo coloratæ, & ex utrisque compositæ coctiores, crudiores sunt, ut aquea cum nullo contentorum, colorata cum eorum aliquo:) igitur per eum morbum fiet, ut vel humor urinæ sit ita crassus, ut contenta dura se movere non possint per ipsum liberè, & in sua loca confluere, quod certius asseremus, si eadem urina sit etiam crassa; vel ut eadem dura in partibus corporis non separentur, vel non admisceantur sanguini, vel in Renibus ab ipso secerni conjunctim cum aqua non possint, quod certius indicabit, si eadem Urina fuerit tenuis. In eo igitur morbo indicabitur per urinam ejusmodi, vel humorum omnium crassities, vel ea alteratio in partibus separantibus ratione motuum, vel instrumentorum, ut partes Salis, ac Terræ secerni à reliquis humoribus non possint, vel in iisdem partibus hæreant obstruendo, lacerando, fermentando, ex quibus cum reliquis morbi signis comparatis ejus longitudo, aut brevitás, exitus in sanitatem aut mortem prædici fati-
 tutò poterit. Quod etiam ut fieri possit tutius, expectanda secunda, tertia, quarta dies, acque ita deinceps & inspicienda urina postquam quievit, & siquidem nubecula appareat, cum hæc ex partibus tenuibus, & levibus constet, certum indicium erit, aliquid in corpore solvi, sive, ut loquuntur, coqui, sive ut Hippocrates, *quod non fluebat fluere*, & hoc erit eò certius indicium reparandæ sanitatis, si appareat ad dies criticorum indices, & succedentibus nubecula magis ac magis descendat, quousque ad locum suspensionum veniat; tunc enim certum erit non solum partes subtiliores, leviores, & magis mobiles, sive coctu faciliores coctas esse sive fluere, & excerni, sed crassiores etiam, graviores, & minus mobiles, sive coctu difficiliore: quæ cum contingunt, siquidem vitium sit in humoribus omnibus, urina fiet cum suspensione tenuior; si verò à duris urinæ partibus ad aliquam partem detentis, urina fiet cum suspensione crassior. Interim melius habebit æger & suspensiones etiam magis descendat quousque ad imum urinæ subsideant, sedimentum efformantes, quale sanorum, album feret lave, & aqua-

In inspectione respiciendum ad.

Crudæ, & coctæ Urinæ quæ.

Urinæ sine contentis quid indicent.

Quid nubeculæ mox apparentes.

Quid suspensæ.

Quid sedimentum.

Quid contenta non ex naturæ ordine sibi succedentia.

Nubeculae sub initium aliis contentis non succedentibus.

Sedimento eodem tempore

Suspensiones eodem tempore.

Contenta singula quorum morborum propria, & quando etiam per

æquale, arguitque illud materiam etiam contumacissimam, nempe maxime crassam, gravem, & motui repugnantem, fluxilem factam, & ægrum à morbo statim liberandum. Si verò in morbis hæc contentorum series non ita se habeat, sed prius sedimentum, mox nubecula, inde suspensiones, mox nubecula rursus, inde sedimentum, cui succedant suspensiones, vel quocunque alio perversi ordinis genere sibi per dies succedere appareant contenta urinarum, tum rem semper versari in ancipiti judicandum; manifestè enim inde patet, solvi & moveri humores non illos prius, alios posterius ex ordine necessitatis, qui sunt magis ad fluxum faciles, inde qui minus, unde arguitur naturæ vis, quæ sensim roboratur, & magis viget expellendo magis resistentia, sed manifestè patet, ipsam modò superare, modò superari, unde incerta res. Similiter nubecula sub initium apparens, inde evanescens nullis aliis contentorum succedentibus contumacem morbum, atque periculosum indicabit; sub ipsum enim initium secreta erit pars humoris peccantis fluidior, adeòque totum ipsius reliquum factum erit densius, atque tenacius, seu difficilius coctile; & cum coqui ipsum, seu fluere non posse ostendat defectus suspensionis, aut sedimenti, certum erit ipsum in sua densitate, & cruditate persistere, & morbum esse solutu difficilem. Pariter sedimenta sub initia morborum animo quidem fingi possunt salutaria, cum humores saltem fingi possint, qui statim, etsi densi, & graves, & motus difficillimi, fluxiles reddi possint, & in motum agi, quo in casu æger statim selevari sentiet, ac morbum solvi: quia tamen illa est naturæ necessitas, ut paulatim operetur, & motu faciliora prius moveat villis se contrahentibus, qui majus pressionis momentum exercentes, quo magis ac magis à resistentia liberantur, motis magis mobilibus, validius nituntur in minus mobilia, quousque demum pariter in motum agunt, & fluere cogunt cum sanguine; hinc fit ut sedimenta statim sub initium apparentia sine ægri levamine, & solutione morbi, maximi periculi censenda sint; indicabunt enim maximam villorum laxitatem, qua fit, ut ne retinere quidem gravia illa, & immobilia possit, vel stimulum eorundem, vel novum affluxum materiæ coacervatim prementis, & villos magis laxantis. Ex quibus patet, suspensiones sub initia morborum non succedente sedimento minus esse periculosas, immò posse etiam esse salutares, & morbum solvere; si nempe humor peccans ejus naturæ sit, ut non ita difficile moveri possit, nec constet ex partibus omninò gravibus, atque densis, quæ sedimentum constituunt, vel ex omninò levibus, atque raris, quæ nubeculam. Ex quo rursus facile intelligimus fieri aliquandò posse, ut etiam per nubeculam, vel sedimentum subito apparentia in initiis morborum, iidem morbi solvi debeant, si humores peccantes sint perfectissimæ tenuitatis, unde non nisi nubecula creari possit, ac vis vil-

lorum

lorum statim sub initium morbi totum humorem expellat: vel perfectissimæ crassitie, quæ nihil tenuitatis admistum, vel ita admistum, ut separari non possit, & villi tam validi, ut hoc ipsum compositum maximè resistens motui in fluxum agere valeant: quæ etsi fingi potius animo, quam re ipsa dari posse nemo non videt, saltem hinc illud deducitur in morbis ab humore tenui, leviq;e provenientibus magis nubeculas esse necessarias, quam sedimenta; hæc magis quam nubeculæ in provenientibus ab humore crasso, & gravi; suspensiones in inter utrumque mediis & nubeculas in illis etiam sub initia apparentes, contentis reliquis non succedentibus, esse minus periculosas; in his verò sedimenta eodem modo. Quia verò, postquam villi per primam illam levisimam contractionem, in quam venire possunt, partem maximè liquidam, quæ nubeculam efformat, expresserunt, ab ejus resistentia liberi multo validiùs nituntur; hinc fit ut successivè non tenuissimum, solum se junctum à crasso exprimant & in fluxum agant, sed etiam crassum aliquid ipsi conjunctum, unde componitur ex utrisque quiddam nubecula gravius, & sedimento levius, quod proinde circa urinæ medium colligitur, seu suspensio fiet: quæ proinde si appareat diebus decretoriis, quibus nempe villi se se validè contrahunt, erit optima contentorum, & erit indicium solvendi mox morbi in sanitatem, cui deinde succedet sedimentum non tanquam excrementum morbi, sed ut contentum urinæ naturalis cum aliquot etiam ejusdem fortasse morbi reliquiis crassioribus. Postremò, contenta quælibet interrupta, distracta asperæ superficiei arguunt, ut patet ex præmissis, humores inæqualiter graves, & inæqualitèr solutos, vel in diversis partibus collectos, in quibus, vel humores sint ejusdem naturæ, partes autem non sint ejusdem roboris, unde fit inæqualis solutio, & gravitas, & in urina locus, vel e conversò sint humores diversæ naturæ in eadem parte collecti, unde eadem inæqualitas solutionis, vel diversæ partes, & diversa humorum natura, ut patet. Quid autem isthæc arguere possint juxta diversa tempora, quibus apparent, nullo negotio deducitur ex antecedentibus. Multò autem breviores erimus circa eorundem sedimentorum, & contentorum quorumlibet colores varios; ex iis enim, quæ de sedimentis naturalium urinarum diximus, res tota facilè patet; & eò demum redigitur, ut quo sedimenta ab albo colore versus nigrum per expositos gradus ascendant, eò major adsit Tartari copia cum sale mista, qui sit naturalis quantitatis, vel minoris; contra verò cum à nigro tendit in album; unde indicabitur pro diversitate morborum bonum, vel malum omen, prout è signis reliquis intelligetur bonum, vel malum esse, si è corpore educantur, vel retineantur fixæ, & duræ partes, cujusmodi sunt terra, & sal fixum præcipuè. Illud etiam memineris, quemadmodum urinæ color per admissionem aliqujus

initia minus periculosa.

Suspensio apto tempore apparent contentorum optima.

Contenta distracta, vel interrupta quid indicent.

cujus humoris eodem colore tincti, qui ab urina repræsentatur, produci potest, ita urinarum contenta eodem modo posse infici, idque dignoscendum ex signis aliis; quod cum fiet, ex ejus sedimenti, vel cujuslibet alius contenti inspectione, id de morbo judicandum, quod humor admistus suadebit, ut si fuerit sanguis, semen purum naturale, aut corruptum, & hujusmodi.

Quid indicet contentum ipsum urinae corpus.

Ex his autem, quæ data opera aliquando fusiùs exposuimus de contentis urinarum, eorumque indicationibus, obvium est intelligere quid arguat ipsum urinae corpus ratione partium & separationum, ex quibus urinam componentia deducuntur; quemadmodum enim materia contentorum arguit humores peccantes solutos esse, vel crudos fluere, vel hæere in partibus corporis, ita prout major erit, aut minor quantitas liquidi urinam componentis, vel partium durarum, si utraque cum quantitate naturali urinae, & inter se conferantur, indicium, vel solum liquidum, vel solum durum, vel utrumque hæere uni, aut pluribus, aut omnibus partibus corporis; si alterutrius, aut utriusque quantitas sit naturali minor; vel solvi naturalem partium omnium, aut alicujus humorem, vel durum, vel utrumque, si alterutrius, aut utriusque quantitas reddatur naturali major. Facile autem ex diversitate colorum intelligemus, quando major liquidi, quam duri quantitas, vel major duri, quam liquidi in urina contineatur ex iis, quæ in prima parte demonstravimus, cum eo minor sicut liquidi quantitas, quo color est magis satur, supposita etiam naturali quantitate duri, major, cum est magis dilutus color in naturali quantitate duri: vel e conversò duri quantitas naturali major in naturali quantitate liquidi tunc erit, cum color erit magis satur, minor cum dilutior in quantitate liquidi pariter naturali. Quemadmodum igitur urinarum contenta indicant quid in sanguine, aut partibus corporis non naturaliter contineatur, & quando solvatur ad sanitatem, aut mortem, id ipsum indicant mutationes urinarum, quæ in partibus ipsam constituentibus observantur: cum etenim apta quantitas duri, aut liquidi non redditur, vel utrumque, oportet, vel non separetur in partibus, vel stagnet alicubi, vel affigatur sanguini fortius, ut solvi intra Renes, vel secerni non possit, vel etiam liquidum præcipuè absumatur, vel mutetur in aliud aliquid fixum, vel in evaporationem per totum corpus abeat per calores, & motus vehementes morborum. Hæc igitur singula indicabuntur, & quæ ab his provenire possunt morborum genera; unde si urinae reddantur ad dies criticos, vel criticorum indices, pronunciare poterimus quietem humorum tolli, separationes ritè institui, solvi sanguinem, urinam non evaporare, non immutari, & si quæ hujusmodi per alia signa innotuere intra illius ægri corpus contingere, quæ singula iis temporibus, nempe per initia morborum, & cætera distinguenda, per quæ indicationes

Urina subiecto corrupta, vel quæ

nes

nes à contentis urinarum distinximus: quare de ipsius urinæ corpore nihil exponemus distinctius, nisi quod turbari Urinas statim, vel paulò post excretionem, vel etiam turbatas reddi, sive excerni in quolibet morbi tempore, nullius est tutissimæ indicationis, si hoc unum excipias, maximam inde argui agitationem in partibus humores componentibus: quia verò hujusmodi agitatio sine aliqua solutione esse non potest, hæc autem solutio vel salutaris est, si disponat humores, qui solvuntur ad subeundam novam compositionem, quæ sit naturalis, vel plus minus periculosa, aut omninò lethalis, si disponat ad compositionem plus minus à naturali recedentem, vel naturæ omninò contrariam, & possibile sit hujusmodi solutiones omnes quocunque morbi tempore contingere, patet tutum indicium turbationis urinarum haberi non posse, nisi noverimus cujus generis solutio in illa turbatione contingat; quod scire nemo nostrum potest, cum innumeri sint solutionum modi & contingant per minima, quæ nobis ignota sunt. Poterit tamen prudens Medicus ex aliis signis in ægro apparentibus aliquid verosimile judicare ex turbatione urinarum. Quam autem turbationem hic dicimus, non accipiendam esse volumus quamlibet urinæ mutationem in opacum præcipuè, si opaca excernatur, sed eam solùm, quam corruptam appellant; dantur enim ex prima parte urinæ opacæ, quæ ejusmodi reddi possunt absque ulla agitatione, & solutione minimorum, sed per solum defectum aptæ quantitatis liquidi, vel excessum duri, vel utriusque simul. Quæ sunt duo summa capita, juxta quæ de urinis differendum sub initium hujus partis ostendimus.

Superesset quod primo loco proposuimus ad examen revocare, quid Urinæ indicent, cum sanguis æquo crassior est, vel velocius, aut tardiùs movetur, vel æquo tenuior; sed cum hæc dari non possint sine totius corporis morbis, obstructionibus, separationibusque alteratis, ex superioribus isthæc patent, & doctrina separationum, unde nihil de his addimus.

Postremò, quæ ab urinis indicantur ratione instrumentorum separantium, & excernentium, nempe alterationum, & mutationum non naturalium, in quas veniunt vasa omnia urinaria, partim ex Anatomicis ultro patent, partim pertinent ad morbos particulares earundem partium; de his proinde non est hic agendi locus, ubi in genere indicationes urinarum exponimus, non quid eadem indicent ratione uniuscujusque particularis partis, aut affectionis. Illud potiùs subjiciemus, partim memoriæ gratia, partim ad universæ hujus doctrinæ confirmationem, nihil occurrere apud magis probatos rei medicæ institutores de indiciis ex urinis experientia confirmatum, & mandatum litteris tanquam ratum, cujus necessitas ex paucissimis, atque planissimis hisce nostris nullo negotio non deducatur; quod

corrupta excernitur quolibet morbi tempore incertæ indicationis.

ut planè constet, ea ipsa probatissimorum virorum pronunciata, & meritò pro universæ artis Medicæ fundamentis habita subjicimus, & juxta ea, quæ differuimus, per necessitatem exponimus, quod agentes lucem etiam superioribus faciemus, quæ fortè nimis contractè, presè que notavimus, & unum instar omnium feligimus Hippocratem.

PARS QUARTA

De Urinis, continens

Commentaria in præcipua loca Hippocratis de iisdem.

Urina copiosior
in large bibenti-
bus;

Hippocrates 2. prædictionum p. 85. Quare tum necesse est eos qui largiori potu utuntur difficilius spirare, & majorem urinæ copiam reddere. Quoniam etenim liquidum aqueum, ex quo pars maxima urinæ constituitur, ab assumptis liquidis derivatur, largiùs igitur bibentes majorem etiam urinæ quantitatem reddent.

Idem ibidem pag. 88.

Urinam autem potui respondentem reddere oportet, & semper aequalem, & totam simul quam maxime (non affusam ut Foësius, ἀβέβον enim ait Hipp. ; quod significat totum simul, & confirmatur ex verbis mox succedentibus: si verò paulatim &c.) & ad paulò crassius inclinantiem, quam quod potu, sumptum est. Quòd si diluta fuerit, & copia major quàm quod potui sit assignatum, hominem dicto non audientem significat, sed abundantiori uti potu, aut non esse nutritionem accipere quamdiu talis urina redditur. Si verò paulatim cum stridore urina mittatur, aut medicamenti potione hominem indigere, aut vesicam quodammodò malè affectam denunciat. At sanguinis mictus rarus quidem, & sine febre, ac dolore nihil mali indicat, verum lassitudinum solutio sit. Quòd si sæpiùs mictu reddatur, aut horum aliquid accesserit, periculum minatur: at prædicendum est si ve cum dolore, si ve cum febre mictu reddatur, plus insuper per urinam effluxurum, atque eo pacto dolores tolli. Urina verò crassa, in qua quod subsidet album est, articulorum dolorem, aut tumorem denunciat. Quæ autem sunt reliqua sedimenta in urinis eorum, qui excernentur, ea omnia à morbis sunt, qui circa vesicam affligunt, quod manifestum faciunt dolores, qui aderunt, & à quibus vix liberari queant.

Quoniam

Quoniam portio aquea urinæ ab assumptis liquidis deducitur, igitur eorum quantitati illa respondeat oportet, & ne præter naturam aliquid eorum detineatur, & semper in eadem quantitate sumi supponatur, debet. etiam urinæ quantitas reddi semper eadem, sive erunt urinæ semper æquales. Quoniam verò, antequam urina reddatur per urethram in naturali statu debet intra vesicam tota colligi quantitas, quæ per unicum mictum mingitur, & urethra naturaliter se habens continuè excipere, ac derivare extra corpus urinam potest; vesicæ autem musculi, & pressio abdominis continuè exprimere naturaliter se habentes cavitatem vesicæ possunt quousque urinæ minimum excludatur; igitur urina in naturali earum partium statu tota simul quam maximè reddenda erit; secus enim si accidat, indicabit quod mox. Ubi vides non determinari quantitatem urinæ, sed de ea solum agi, quæ jam intra vesicam collecta est, sive magnæ, sive parvæ sit quantitatis. Quia verò in urina continetur etiam pars dura salina ac terrea, igitur in naturali statu, ex superioribus, aqua urinæ constitutionem complens fiet unde aliquanto se ipsa crassior, & urina tota ad paulò crassius verget, quàm quod potu sumtum est. Quoniam itaque urina potui respondeat oportet, & ex admistione salis, ac terræ fit crassior, & colorata, si igitur diluta sit, & copiosior, vel largius bibere hominem indicabit, vel non aliter, quod fieri quidem potest, vel ex eo quod pars potus apponenda partibus non apponatur, unde per urinam reddatur, quæ dilutior appareat, eo quod pro ratione salis, ac terræ major datur copia liquidi; vel quia eadem partes duræ solvantur, & in aquam urinæ abeant, vel evaporent, unde succedet facillè tabis genus aliquod, vel quia eadem partes à corpore non secernantur, neque ab humoribus, ex hisce enim capitibus singulis, ut patet, prohibebitur, ne alatur animal, & urinæ reddi debebunt copiosiores, & magis dilutæ, & homo tamdiù in illo non naturali statu persistet, quamdiù talis urina reddetur. Quia verò humores acriter vellicantes pungendo, vel lacerando eo graviolem doloris sensum excitant; quo in sentientes partes nituntur validius, similisque sensus excitatur, si debili jam laceratæ, ulcere exsæ, & hujusmodi parti mitior etiam humor allabatur leniter; si igitur cum urina admisceantur præter naturam humores maxime acres, quibus vesica, dum illa redditur, maximè prematur, hoc est, humores iidem validius nitantur in maximi sensus membranas, ad quas fluunt, dolebunt illæ maximè, unde musculi à contractione, qua uti assuevimus, ut ejusmodi dolorem vitaremus, cessabunt, & cessabit etiam dolor; quia tamen aliunde vis naturalis urinæ nos ad excretionem cogit, ne dolore illo continuè affligamur, contrahemus musculos lentius, & per intervalla, unde urina intra vesicam collecta non tota simul, sed paulatim reddetur: humores autem illi acriores

Urina potui respondet.

Sic semper æqualis.

Excernatur tota simul.

Paulò crassior potui.

Urina largior, & diluta vel largiorem potum, vel hominem non aliter indicat.

Urina que paulatim redditur, vel opus esse medicamento solvente indicat;

promissata, & meritis
 quibus, & jurata, que
 pennis lucem etiam loque-
 que curantibus, de tunc
 RTA
 NS
 le iisdem
 m necesse est, eos qui
 majorem urina copiam
 aqueam, ex quo
 tempus liquidis deri-
 vationem reddent.
 semper æquales,
 nov enim ait Hipp;
 non succedentibus: si
 quam quod potui,
 quem quod potui si affi-
 dantur ut potui,
 reddatur. Si verò
 patione bonorum in-
 ventur. De sanguinis
 ali indicat, verum lass-
 aut horum aliquid re-
 cum dolore, seu cum
 que in parte doli-
 m est, acriter enim do-
 na. sedem in uri-
 que urina vesicam
 m, & à quibus ne
 Quoniam

Vel vesicæ (adde
etiam Urethrae)
morbus.

Cessante mictu
sanguinis lassitu-
do cesset oportet.

Mictus ille rarus
sine dolore, ac fe-
bre nihil mali.

At frequens, vel
cum dolore, aut
febre periculo-
sus.

res præter naturam geniti, extra corpus ducendi sunt, quod facile fieri potest per solvens medicamentum; urina igitur, quæ paulatim redditur, medicamento potionem indicat. Si verò urina supponatur naturalis qualitatis, paulatim tamen reddatur, id ex eo fiet, vel quia debilis est musculorum contractio, unde debilis pressio, & cita eorum defatigatio, unde quies per intervalla, & urina paulatim reddita; quare indicabit illa resolutionis principium, vel quicquid aliud prohibens musculorum motus. Si verò ablit hoc prohibens; vesicæ autem tunicæ ulcere laborent, vel quolibet alio morbi genere nervos vel penitus denudante, vel membranas extenuante, tum consuetus solum naturalis etiam urinæ allapsus acerrimum sensum doloris inprimet nimis expositis nervis. Quare patet tota pronuntiatæ necessitas. Quoniam verò reddi per urinam sanguis non potest, nisi effluat è venis, atque arteriis, neque effluere, nisi saltem ipsarum pori, nempe villi laxentur, neque laxari, ita ut sanguinis copiam aliquam sensibus subjectam, & animadversione dignam effluere permittant, nisi lassitudinis sensum quendam excitent; in mictu igitur sanguinis hanc ipsam saltem lassitudinem sentiemus, quæ proinde cessare debet cessante mictu sanguinis, cum tùm villi restituantur, & suæ contractioni, & vigori reddantur. Esto igitur mictus ille sanguinis, cum nullo alio sensu conjunctus, quam lassitudinis, indicabit igitur villorum solam laxitatem, non verò fractionem, divulsionem, & hujusmodi violentas apertiones, ex quibus insignis copia, immò sanguis universus effluit, unde non multum mali portendet; si verò sit rarus, omninò nihil mali; indicabit enim villos canalium se se restituere, & viribus pollere, multoque minus si febris desit. Si verò mictus ille contingat frequentius, jam suspicio periculo imminet; alternè enim, sed frequenter se restituentibus, & laxantibus villis, ipsorum vis sensim infringatur oportet, ac demùm succedat divulsio: si insuper adsit dolor, magis suspicabimur de divulsione, quæ vel jam contigerit, vel proximè contingere debeat à divulsione illa excitato doloris sensu; & si quidem divulsio sit tanta in vesica, aut ejus vasis, ut plurimum sanguinis effluere possit, qui collectus, & subsistens ad partes proximas solvatur in liquidum non naturale febrem excitans, aderit etiam febris cum dolore conjuncta, quorum utrumque tolletur postquam liquidum illud coctum fuerit, & in pus conversum, quod per urinam reddetur. Itaque prædicendum, mictum ejusmodi tollendum per puris mictum, eoque & mictum sanguinis, & puris, & febrim, & dolores cessaturos. Cum autem apertio canalium sanguineorum periculosa semper sit propter solum effluxum sanguinis, multo majoris erit discriminis, si conjungatur cum dolore, & febre, quæ ex se ipsis periculosa sunt. Quoniam insuper in urina crassa major copia duri continetur,

tes, quam liquidi,
ribus crassis albidis
terram, ac sal, &
dimentum in di
do plus minus
ad hoc ut fl
lis; eorum ig
bunt, atque ad
fit cum humor
fit, humor autem
bens, & solum q
damque fluidus,
crassis, sed liber,
morem, ut dolor
rem sunt reliqua
sunt evidentia, &

Idem

Primò
atque
sam, si
figitur ejusmo
si est laxitas,
totum morbo
riam febri p
de his indicat
cum materiam
vere possit, quo
modi sedimentu
febre communior
multo curius erit
modi febrem oper

tar, quàm liquidi, & sedimentum album à sale præcipue pendet cum humoribus crassis albidis, cujusmodi viscida; igitur & urinæ corpus indicabit terram, ac sal, & viscidum abundare in eo, cujus est urina ejusmodi, & sedimentum indicabit sal præcipue solutum à tartaro, & cum humore viscido plus minus misto; humores autem viscidi, seu crassi, & duræ partes, ad hoc ut fluant, plurimam pressionem exigunt, minima autem in articulis; eorum igitur miscella ad articulos perducta difficile per eos movebitur, atque aliò derivabitur, unde in iisdem subsistet, & siquidem sal sit cum humore ita mistus, ut vellicare, ac pungere articulum non possit, humor autem sit tam crassus, ut discuti sensim nequeat, fiet tumor indolens, & solum quid lassitudinis procreans: si verò sal sit liberior, liquidumque fluidius, fiet sensus doloris acer sine tumore, utrumque si liquidum crassius, sed liber, vel copiosior sal: quare urina crassa album deponens, tumorem, aut dolorem in articulis indicat. Postremò ait Hipp. *Que autem sunt reliqua sedimenta* (nempe foliacea, furfuracea, squamosa) sed hæc sunt evidentia, & nihil indigent explicatione.

Urina crassa album deponens, tumorem, aut dolorem in articulis indicat.

Idem juxta ordinem Dureti

De Urinis p. 509.

Ex Coacis Prenotionibus.

Primò. *Urina in febre albam, & levem habens hypostasin, atque constantem, citam ejus dimissionem ostendit.*

Quoniam enim ejusmodi sedimentum indicat materiam crassam, sive ex sale, sive ex humoribus crassis, ac viscidis, sive ex utrisque; si igitur ejusmodi sedimentum habuerit signa perfectæ coctionis, cujusmodi est lævitas, neque fuerit inconstans, & varium juxta tempora, sed per totum morbum diebus singulis apparuerit eodem modo, indicabit materiam febris per urinam excerni, adeoque brevi evasurum hominem. Adde his indicari per ejusmodi sedimentum, villorum sive naturæ vigens robur, cum materiam etiam motui magis repugnantem in ipsum agere, ac solvere possit, quod brevioris faciet morbi durationem. Insuper cum ejusmodi sedimentum sit simile sedimentum sanorum, nihil fortè habebit cum febre communionis, sed erit id quod naturaliter excerneretur; quod si fiat, multò certius erit brevi reparandæ sanitatis indicium, arguet enim per ejusmodi febrem operationes naturales minimè impediri.

Sedimentum album, læve, & constans cur bonum in febre.

Secundò. *Idipsum ostendit Urina, quæ ex confusa quippiam pingue ostendens aquefcit.*

Urina ex turbata aquefcens cum materia quadam viscida cur in febre bonum.

Laborant hic interpretes; neque enim pinguedo in urina solutionem morborum, sed exitium portendat oportet, cum sit colliquationis indicium. Ipse vero censuerim illud pingue non intelligendum de vera pinguedine, aut materia unctuosa, sed de materia crassa, ac lenta instar olei, quod non obscure indicare videtur additum illud quippiam, eritque materia tenax, & viscida, quæ conjuncta cum antecedenti urina turbata, & mox aquefcente, indicium optimum erit; cum enim urinæ turbatio agitationem, & solutionem humorum indicet; si hæc igitur abeat in tenuiorem, qualitatibus omnibus aquæ magis similem, indicabit agitationem illam quievissè, & cessasse solutionem: adsunt autem materiæ viscidæ; igitur ex ea solutione orta est compositio humorum talis, ut materiæ difficilè mobiles, & febrem conservantes excernantur, quod erit ejusdem brevi cessaturæ indicium.

Tertiò. *Quæ autem subrubra est, habetque subrubram hypostasin, atque lævem, siquidem ante septimum diem fuit hujusmodi, septimanam febrem exsolvit; si autem serius longiorem, vel omninò longam.*

Urina rubra cum simili sedimento lævi cur, & quando bona in febribus.

Quoniam sedimenti lævitas indicium est bonæ coctionis, totius nempe humoris æqualiter cocti, rubedo autem sive urinæ, sive sedimenti materiæ crassitiem aliquam, nempe parum humoris, aut plurimum tartari cum sale; si igitur hujusmodi urina ante septimum, criticum nempe appareat, indicium erit naturam esse tam validam, ut crassitiem illam movere, ac solvere possit, adeoque ex toto movebitur, ac solvetur die naturali solutionum, nempe septimo critico. Si verò post diem criticum adpareat, indicium erit crassitiem esse tantam, ut moveri, ac solvi non potuerit, unde longius tempus exiget ad solutionem, & erit diuturna febris.

Quartò. *Quin etiam Urina, si nubeculam quarto die subrubram assumpserit, septimanam exsolvit, si cætera convenienter sint constituta.*

Nubecula rubra quarta die in febre bona.

Quoniam enim nubecula indicium est motus, & solutionis tenuiorum partium; rubor autem mitionis partium duriorum, nubecula igitur rubra indicabit humores peccantes moveri jam, ac solvi, & excerni per urinam non eorum solum partes tenuissimas, verum etiam crassiores aliquas, cujusmodi sunt duræ; quare si validius fiat villorum robur per dies succedentes,

diets, & dies
amabitur breve
quarto semper ar
etiam, & crassit
tem ut cum ha
intelligendum

Quintò.
habe
longi
tur, &
vacant

Quoniam enim
mum liquidi sine
ligemus has par
multa liquidis d
si liquidum aut
ac solvi. Simili
mordi arguit; of
viscidi potest, m
gula per longum
criticos tartaro
sine condum er
da, & materie
fluat, indic
tam maxime

Sextò.
quid

Vetustis in
ex Greco tex
quod hæc app
aph. 72. 4
si quæ hæc red
ms, & retulit
copiam, coacer
unde difficilime
secundi judic

dentem, & dies, quo apparet ejusmodi nubes, sit criticorum index, ominabitur brevem febrem: quartus autem est septimi critici index, & a quarto semper augetur villorum vis, igitur per succedentes dies crassiores etiam, & crassissimæ partes solventur, & septima evadet æger. Oportet autem ut cum hac urina reliqua etiam signa conveniant. Quod in omnibus intelligendum est.

Quintò. *Tenuis autem, & biliosa, ac ne vix quidem exiguam, habens hypostasin, tum quæ in melius, modo in pejus mutatur, longi est morbi. Si autem hæc longius indicem consequantur, & circa crisin tardiora sint omnia, periculo certe non vacant.*

Quoniam enim urina tenuis, & subflava, & sine sedimento arguit plurimum liquidi sine duris partibus, cum igitur dabitur urina ejusmodi, intelligemus has partes duras intra corpus detineri, & cum ex se ipsis etiam admixtæ liquidis difficilè moveantur; ac solvantur, multo difficilius id fiet, si liquidum auferatur, quare longum tempus requiretur, ut moveri possint, ac solvi. Similiter quæ in melius, mox in pejus mutatur, diurnitatem morbi arguit; ostendit enim materiæ multitudinem, quæ modò villorum vi solvi potest, modo non potest; & eo diurnior erit morbus, si hæc singula per longum temporis spatium perseverent, ut patet. Si verò ad dies criticos tardiores motus, ac solutiones fiunt, tum equidem etiam de morte suspicandum erit; cum etenim ad dies illos natura debeat esse maximè valida, & materies maximè mobilis, ac fluxilis; tardiùs autem moveatur, ac fluat, indicium erit, vel materiem esse maximè contumacem, aut naturam maximè infirmam, aut utrumque, quod periculo non vacat.

Sextò. *Aquosa verò, & alba exactum ad morbum in vetustis quidem difficilis est, nec secundi judiciz.*

Vetustis intelligendum esse chronicis, nempe longioribus morbis patet ex Græco textu; & aquosam urinam albam esse aqueam pellucidam patet, quod hæc apponitur tenui, biliosæ superioris textus, ut etiam appellatur aph. 72. 4. Quoniam itaque aquea pellucida caret partibus crassioribus, si igitur hæc reddatur ad extremum usque morbi & hic morbus fuerit diurnus, & vetustus, arguet in corpore detineri maximam contumacis materiæ copiam, coacervatam nempe per totum longum tempus vetusti morbi, unde difficillimè moveri, ac solvi poterit; eritque propterea difficilis, nec secundi judiciz.

Septimò.

Tenuis, biliosa, sine sedimento, inconstans longi morbi: longioris quo diutius ita se se habet: periculosa circa crisin tarda sunt omnia.

Aquea pellucida per totum vetustum morbum sibi constans periculosa.

VII. *At verò nebula in urinis alba quidem & fundum versus utilis; rubra autem, nigra, livida item difficiles.*

Nebula alba descendens utilis
rubra, nigra, livida, difficilis.

Patet enim ex superioribus, album contentorum colorem crassæ materiæ solutionem indicare, & crassioris, quo contenta magis ad imum accedunt: coloratæ verò majorem cohesionem inter partes salis, ac terræ, vel eorum majorem quantitatem, quod cum difficilis solutionis sit pro diverso colore magis ad saturum tendente, eo difficilioris solutionis erit materies.

VIII. *Periculosa inter urinas que biliosa est, nec subrubra, tum similis amylo cum alba hypostasi, quin etiam ea, que & colore, & hypostasi variegata est, idque potissimum, cum è capite sunt Rheumatismi.*

Biliosa non rubra
amylo similis cum
albo sedimento,
multicolor cum
simili sedimento,
& præcipue in fluxionibus à capite,
periculosa.

Alba hypostasi. Ex textu Græco patet. Biliosa enim urina solùm sine admixta rubedine indicat partem maximam tartari detineri intra corpus, unde difficilis fluxus &c. Urina similis amylo cum alba insuper hypostasi crasfitiem maximam humorum ostendit, non eam tamen, quæ fit per solutionem ad salutem tendentem, sed liquationem partium solidarum, quibus putrefactis in aqua, similis est amyli crasfities nescio quid pinguetudinis habens. Quod si urina, & hypostasi sint diversimodè coloratæ, periculosum erit; arguet enim, vel eodem tempore in diversis partibus corporis diversorum corporum solutiones fieri, vel eorundem in iisdem diverso tempore, quod propter multitudinem materiæ solvendæ, & diversarum virium, quæ requirentur ad eorum solutiones, periculosum erit. Et eo quidem magis, si fluat à capite pituita; illa etenim cerebrum, à quo virium fons, infringit, & cum separetur à sanguine, arguet per ipsius separationem sanguinem totum solvi miris modis, ignotis etiam, unde diversorum humorum productio, & urinæ cum hypostasi multicolores.

IX. *Periculosa etiam que transit de nigra in tenuem biliosam, tum illa quod ex hypostasi sua divellitur.*

E nigra in tenuem
biliosam transiens
periculosa, &
a cujus sedimento
velut enæorema
divellitur.

Quoniam enim niger color parum humidi cum multo tartaro arguit, tenui autem biliosa plurimum humidi cum paucis tartaro; ut igitur urina nigra in tenuem biliosam transeat, oportebit, ut plurimum terræ detineatur in corpore, plurimum humidi excernatur, unde illa motu, & solutu evadet difficilior, unde periculum. Si verò ex hypostasi divellatur aliquid, nempe ascendat, ut est enæorema, indicabit non eam esse solutionem sedimenti, ut per eam fiat apta mistio cum partibus subtilioribus; abripiuntur enim libere, & ascendunt; unde etiam in corpore partes eadem subtiliores, &

Angis mobilis
minuens magis
X. Quia
statis
Dabium
Hippocrati, u
que quor. Ex
te cocto, fire
de hypostasi.
ta fieri, non l
guz glomerat
statis ex glomer
aprior, cum re
mal coactum m
hinc igitur ad d
cum illa ab excol
tenam abundate
à bile provenire
quod occupat
que ipsum ex
obint, & h
excurrere p
per reuon
bri, nempe b
poruptio illa
cum porupt
relinquatur
humido eti
immo extere
tinere postine
XI. Quia
coqu
est in
Palliper
cat. Quoniam

& magis mobiles à crassioribus, & minus mobilibus fecerentur, easque relinquent magis motui ineptas, & viscidas, unde periculum.

X. *Quin etiam que ex glomerata sublivida habet hypostasin, etiamne tum in dolore est hypochondrium, idque opinor dextrum; aut sunt præterea biliosi, atque assurgunt parotides dolorifica? His brevi prorupta alvus pestifera.*

Dubium qua ratione sit exponenda hæc prænotio, & incerta etiam Hippocrati, ut ex loquendi modo patet per interrogationem cum dicto *idque opinor*. Ex *glomerata sublivida* asserunt intelligendum de enæoremate coacto, sive simul collecto, vel conglobato, post quod appareat sublivida hypostasis. An etiam exponi potest de hypostasi, quæ prius glomerata fuerit, mox sublivida appareat, vel etiam de eadem hypostasi, quæ & figura glomerata sit, & sublividi coloris, quasi dicat, *urina, cujus hypostasis ex glomerata materia sublivida est &c.* Hujusmodi expositio videtur aptior, cum rem totam clariorem faciat. Quoniam enim sedimentum simul coactum magnam tenacitatem, & gravitatem materiæ significat; si huic igitur addatur color sublividus, majorem materiæ crassitiam indicabit, cum illa ab excessu durarum partium proveniat, ac proinde ejusmodi materiam abundare in corpore, & siquidem aliunde innotescat colorem illum à bile provenire, mirum non erit, si hypochondrium dextrum doleat, quod occupat jecur, in quo colligetur materia bilis non naturalis crassior, quæ ipsum extendet, & in dolorem coget. Necessarium insuper, ut biliosi sint, & fieri poterit, ut ejusmodi humor per corpus fluens cum sanguine excurrere per parotides non possit, adeòque eas in tumorem attollat propter tensionem, & vim bilis vellicantis dolorificam. *His prorumpat alvus brevi*, nempe brevi temporis spatio ab initio morbi; erit igitur tempus, quo proruptio illa non erit critica adeòque vel excernatur purum humidum, & cum proruptio significet excretionem copiosam in magna quantitate, & relinquentur partes crassæ magis difficiles fluxui, unde cita mors, vel cum humido etiam pars crassior, & indicabit maximam villorum infirmitatem, immò extremam propter dejectionem copiosam, quasi jam nihil ulterius retinere possint, unde cita mors.

XI. *Quæ ex improvise, immeritò, & paulisper urine coquantur, præter; atque omninò quicquid immerito coctum est in acuto malum.*

Paulisper apud Hipp. brevis durationis, & subito deficientis significat. Quoniam igitur coctio solutio est, cum quid solvitur præter rei præ-

Urinæ conglomeratæ sublividæ hypostasis quid portendat.

Subitò, & immeritò cocta malum, & brevis durationis.

E

sentis

sentis ordinem, malum erit: arguet autem non solutionem vi fibrarum factam, sed violenti motus, quo partes magis mobiles se se à crasrioribus expediunt, unde nubeculam aliquam ostendent, signum coctionis; quæ tamen brevi durabit, & evanescet propter tenuitatem partium, sicuti propter eandem tenuitatem subito, seu ex improvise eruperunt. Hinc autem fiet, ut partes crasiores soluta magis difficiles evadant, unde malum.

XII. *Prava autem est illa, quæ ab his prærubra virulenti quippiam efflorescentis continet.*

Quoniam enim color impense rubens maximam terræ quantitatem arguit cum pauca liquidi, viror autem similiter earundam durarum partium excessum, cum urina à subita illa coctione, nempe solutione, gradum non facit ad majorem facilitatem fluxus, indicat vel fixatum, vel absumptum humidum per ejusmodi solutionem, vel auctam durorum quantitatem, ex quibus singulis augetur solutionis difficultas, & fit urina pravitas.

XIII. *Urina autem, quæ alba funditur, atque pellucida mali est omnis, atque potissimum hæc in phreneticis.*

Relinquit enim in corpore crassa omnia, & cum hæc in phreneticis stagnent juxta cerebrum, fit inflammatio major, unde dolor major, pressio cerebri major, unde obstructio major, ac demum impedimentum maximum, vel absolutum spiritum, unde hæc urina in eo morbo pessima ratione partis, in qua morbus viger.

XIV. *Prava est item, quæ mox à potu effluit, maximeque pleuriticis, & peripneumoniacis.*

Indicat enim eam occurrere resistantiam in canalibus, per quos naturaliter fluere antequam redderetur, ut ad eandem subsistat, & validè prematur potus, atque ex iis per pressionem exsudet, unde ab arteriis absorbeatur, & perducatur ad Renes multo citius, quam si per canales suos fluxisset; quod si id contingat in pleuriticis, aut peripneumoniacis, arguet occlusionem validam vasorum pulmonariorum, adeoque difficilis curationis. Provenire etiam potest velox illa urina à potu excretio à siccitate, & calore partium statim à ventriculo, & intestinis liquidum absorbentium, atque ita in arterias subito derivantium: quod in postis morbis cum insigni inflammatione sit oportet.

XV. *Prava est illa etiam, quæ ante rigorem oleosa mejendo emititur.*

Oleosa enim liquationis est signum: itaque vel rigor supervenit liqua-

Transitus ab hac in prærubram cum virore maxime.

Alba lucida semper mala, sed in phreneticis maxime.

Prava quæ mox à potu redditur in pleuriticis præfertim, & peripneumoniacis.

Et quæ ante rigorem oleosa redditur.

quoniam ratione
lotionem indica
vel simul utrum
movebit: vel
bre aliqua
vi rigori, si
tione concu
XVII. M
sup
Quoniam
in istis urinis exco
non erant illa
que erant hum
crassa materia
quo acuti mo
malum.
XVII. P
gram
mag
Niger eni
de urina nigra
que maxime
en absump
tartarum fo
humores om
quid falsi, &
solutio. P
adhuc tantu
iporum p
gule pestif
XVIII.
&
Nempe
pot. Grand
mos qui gran
mores: contine
vel majorem, at

quationis ratione, & tunc urina illa præcedens pessimam esse liquationis solutionem indicabit, quæ vel calorem absumat, vel particulas irritantes, vel simul utrumque producat, ex quo rigor superveniens liquationem promovebit: vel rigor supervenit aliunde, puta ex gratia, quia laboret ille febre aliqua intermittente, ac tùm similiter cum oleosa liquationem indicet vi rigoris, tùm ratione materiæ irritantis, à qua rigor producitur, tùm ratione concussionis, qua rigemus, promovebitur liquatio.

XVI. *Malum est etiam in acutis, cum virescentes urinae sunt, nec superficie tenus.*

Quoniam enim viror ab excessu crassiorum supra liquidum provenit, in iis urinis excedent crassiora, & cum viror ad superficiem non pertingat, non erunt illa liquido benè permixta, sed separari statim poterunt, adeoque erunt humores nimis soluti. Erunt igitur & uniendi rursus aptè, & crassæ materiæ solvendæ, & in fluxum agendæ, quod brevitas temporis, quo acuti morbi judicantur, non permittit, unde in acutis ejusmodi urinæ malum.

Et que virescat nec superficie tenus in acutis.

XVII. *Pestifera autem est urina, quæ & hypostasim habet nigram, & ipsa quoque est nigra. Sed pueris pestifera est magis aquosa.*

Niger enim color à partibus duris maximè excedentibus provenit, unde urina nigra cum simili sedimento salis, & tartari maximam copiam arguet maximè soluta, & cum minima liquidi quantitate; quæ proinde vel erit absumpta, vel hærebit alicubi in corpore; unde primò major sal, & tartarum solvendi difficultas: maxima autem eorum copia indicabit, vel humores omnes, vel partes etiam solidas ita corrumpi, ut ab ipsis etiam quicquid salis, & tartari inest, abripiatur, unde arguetur immedicabilis totius solutio. Pueris autem, quibus naturalis est alba, opaca, crassa, cum adhuc tantum non ex mucò consistit, si aquosam reddant, argumento erit ipsorum partibus inhærere crassius illud, & opacans, unde utrisque singulæ pestiferæ.

Et nigra cum nigro sedimento pessima, & pueris aquosa.

XVIII. *Contra est de Urinis tenuibus, quam de concretis. Sed & grandinosa, genituralis, continenter effusa laboriosum.*

Nempe malæ sunt, & tenues, & crassæ, sed oppositis de causis, ut patet. Grandinosa autem, & genituralis, cum contineant intra se globos quasi grandinis, vel genituræ, arguunt coctu difficiles, ac tenacès humores: continenter autem effusæ, vel debilitatem vasorum urinariorum, vel majorem, aut minorem liquationem partium.

Et tenues, & crassæ, & grandinosa, & genituralis, & continenter effusa.

XIX. *Quin etiam pernicioſa eſt omnis Urina, quæ clam effunditur.*

Et quæ clam red-
ditur.

Arguit enim privationem ſenſus, aut ſenſus, & motus in partibus inferioribus, quod non fit ſine læſione plurium nervorum, & præcipuè ſpinalis medullæ, unde perniciæ.

XX. *Peripneumoniciſ pernicioſa eſt urina, quæ principio quidem cocta poſt quaternarium tenuatur.*

Et quæ principio
cocto in quarta
tenuatur exitialis
peripneumoniciſ.

Indicabit enim in pulmonibus inflammatis detineri craſſiores partes, unde tumor contumacior fiet, & eo periculoſior, quod urina tenuatur die critici indice, ac oſtendit proinde non eſſe vim villorum tantam, ut poſſit dura cum liquidis ſimul excernere, quod præſtitit primis dieb9, ſed liquidum, ſolum, unde continuè laſſabitur, & fortè ſeptima ſuccumbet, non ratione ſolius inflammationis quatenùs talis eſt, ſed præcipuè, quoniam ipſius augmentum ingens impedit fluxum ſanguinis per pulmones, adeòque etiam per corpus; ejuſdem enim molis inflammatio mortem non afferret, ſi in aliqua alia parte orta eſſet.

XXI. *Pleuriticis urina prærubra, caliginofa cum varia hypoftaſi, nec diſcreta maximam partem mortifera eſt quatuordecim intra dies.*

Et prærubra, cali-
ginofa cum varia,
nec diſcreta hyp-
poſtaſi exitialis
pleuriticis intra
14. dies.

Color impenſè rubens, & ad nigrum accedens qualis caligo, durarum partium ſolutionem à liquido & cum parvo liquido miſtionem arguit; hypoftaſis non diſcreta eadem eſt cum hypoftaſi non collecta ſimul, & quaſi diſcreta à reliquo urinæ corpore; varietas diverſa, vel gravitas, vel color, vel utrumque, divulſio illa partium, & quaſi innatatio per particulas majusculas per imum urinæ minimam arguit inter eas coheſionem; adeòque ex his omnibus maxima humorum, & fortè ſolidarum partium ſolutio arguitur cum humidi abſumptione, ſine quo vix fluere poterunt, & facilè intra quatuordecim dies ad pulmones per pleuritim impeditos motu ſubſiſtet, unde mors.

XXII. *Sed illud confetiſ mortiferum eſt in pleuriticis, urinam reddi porraceam cum nigra hypoftaſi, aut furfuracea.*

Et in iſdem ſubi-
tò exitialis porra-
cea cum nigra hyp-
poſtaſi, aut furfu-
racea.

Saturè enim virens porri color craſſorum cum paucò liquido admixturem, & niger hoc ipſum magis indicat, unde per vim inflammationis erit ferè totum abſumptum liquidum, & ſolutæ duræ partes, quæ vix fluere poterunt, cum interim etiam è ſolidis corporis aliæ duræ abripiuntur, eo-que magis ſi ſquamulæ appareant quaſi furfuris, eaſdem duras particulas cum

cum duris, sed viscidis partibus aliis compingi ostendet, atque hinc inflammatio major à duris partibus affluentibus; difficilior fluxus tenaciorum humorum per corpus, ac demùm ex toto sublata pressione pulmonis, unde confestim mors.

XXIII. *Iis autem, quos occupat febris ardens, aut iis qui cum febre sunt catochi, urina est pessima multum alba.*

Sive hæc sit alba perspicua, sive lactea, non multùm interest; in utroque enim casu argumento est, partes crassas detineri in corpore, & augere quicquid mali igitur in iis morbis.

Et alba in febre ardente, & catocho.

XXIV. *At verò, Urina cruda jamdiù sic reddita, si cætera sint salutaria, abscessum denunciat cum dolore, idque in partibus, quæ infra sunt sub diaphragmate*

Quoniam urina cruda argumento est duriores partes intra corpus detineri, quæ igitur cruda jam per longum tempus est reddita, indicabit plurimum duræ materiæ in corpore detineri; si igitur sint salutaria omnia, non detinebitur in partibus principibus, puta, pectore, & capite, cum in iis collecta materies etiam mediocris quantitatis, nedum majoris, cujusmodi nostra hæc esse debet, difficiles subitò affectiones producat; detinebitur igitur infra septum, ubi collecta demùm solvetur, sive coquetur, & abscessum producet; continet autem sales, ac tartarum, materias nempe irritantes, & est insignis molis, igitur tendet, ac stimulat, seu producet abscessum cum dolore.

Ab Urina diù cruda abscessus cum dolore infra septum si bene se habeant omnia,

XXV. *Hic textus nihil ad urinas; habet enim. Dolorum per lumbos oberrantium cum febre, & sine febre ad ischium transitus esse solet.*

XXVI. *Urina liberaliter mejendo emissa, quæ habet pinguem hypostasim, febrem abire denunciat.*

Patet ex dictis facilè; pinguis enim hypostasis crassa est, unde crassæ materiæ fluxus cum apta quantitate liquidi, quod per liberalem urinam excretum supponitur.

Copiosa cum crassa hypostasi febrem solvit.

XXVII. *Cruenta verò urina principio reddita, longi est morbi: at perturbata quæ non subsidit, recidiva: sicut & alba qualis est jumentorum, cephalalgia, pelliculosa autem convulsionis.*

Cruenta urina vel vere à sanguine, vel à colore rubicundo qualis sanguinis. Si à cruore veto, longum morbum faciet, siquidem vas, ex quo effluit, difficilis sit conglutinationis, & quantitas sanguinis non tanta, ut

Cruenta longi morbi: turbata non subsidit recidiva: qualis jumentorum ce-

phalalgia: pelliculosa convulsionis index.

ægrum subito interimere possit. Si verò à colore, indicabit magnam quantitatem materiæ crassæ, quæ, ut aptè solvatur, & fluat, longum tempus exigit. Si perturbata non subsidat, argumento erit humores omnes in tali esse agitatione positos, ut soluta sint omnia, nec in mistione persistere possint vix coherentes, unde morbus rursus, seu recidiva; & si quidem crassiores partes, & irritantes ac tendentes ad membranas cerebri, vel exteriora cerebri subsistant, dolorem capitis, seu cephalalgiam excitabunt, quod continget in urinis, quales jumentorum; si verò vel obstruat, vel irriter nervos, vel spatia musculorum, convulsionem, quod faciet pelliculosa fortè magis secretis salibus ab iis pelliculis solùm ex materia viscida constantibus.

XXVIII. *Urina autem, quæ sputiformes habet hypostases, vel limosas, rigorem denunciat.*

Sputiformis, aut limosi sedimenti rigorem indicat.

In sputo subtilis materies continetur, unde in simili sedimento spiritus, materies nempe tenuis, & irritans, quæ cum per corpus fluat ad membranas veniens, sensum sibi accommodatum doloris excitabit, unde rigor. Simili de causa à limoso sedimento arguetur humorum solutio talis, ut acris materies libera sit, & irritare proinde debeat, eaque ratione ad rigorem cogere.

XXIX. *Illà verò quæ habet quasi telam araneam, colliquamentum ostendit.*

Colliquamenti telam araneam habens.

Erit hæc constitutio subtilissimum, & rarissimum quasi velum, quod tamen suis coharebit partibus, apparebitque postquam urina quievit. Eo igitur tempore convenerint oportet simul particulæ, quæ se invicem apprehendere possent, cujusmodi sunt pingues, unde colliquamenti indicium.

XXX. *Quæ in erraticis febribus sunt nigra nubecula, quartanas denunciant.*

Urinæ cum nigris nubeculis, & febribus erraticis quartanas portendunt.

Quoniam nubecula à subtilioribus partibus provenit, niger color à crassis; in iis igitur erraticis febribus apparebit per nigras nubeculas signum inchoatæ coctionis in humore crasso; sed persistent adhuc febres erraticæ cum iisdem nubeculis, igitur humor idem nunquam benè solvitur; sed idem ille humor crassus, nisi benè solvatur, tandem quartanam producit: patet itaque effati veritas.

XXXI. *Decolores autem cum nigris encephematis, vigiliis, & perturbata mente, phrenetica.*

Decolores cum nigris encephematis, vigiliis, &

Quoniam nullus color est perspicui, perspicuitas autem in urina à defectu partium crassiorum; positæ igitur urinæ indicabunt in aliqua parte

COR-

appetit crassa sub
tenuis etenim ena
quatenus autem
comadem ab h
te corporis d
cerebrum non
rebrum, adeo
inflammatione

XXXII.

Effatum nigr
laurium retreas
in urinis, vel com
tem sanguinis, u
argua coquam
fundunt, unde
cerum.

XXXIII.

hæc per

Aquosa en
tubona, sint mo

u cornes, quæ

& aquæ permix

quod signat to

quæ proinde

quæscor, eorq

per carnes mor

per alvum ero

mucus secretus

XXXIV.

Quoniam

ter, igitur liqui

te; sed idem est

perit igitur urin

liter si quoniam

peritiamis, unde

partibus, quæ b

corporis crassa subsistere, & id ipsum confirmabunt enæoremata nigra; quatenus etenim enæoremata tenuius quiddam in urina contineri ostendent, quatenus autem nigra, partim paucitatem materiæ crassæ in urina, partim eorundem ab humoribus secretionem arguent, unde faciliè in aliqua parte corporis decumbunt; vigiliæ autem, & perturbata mens indicant circa cerebrum non naturale quid reperire; igitur materies illa subsistet circa cerebrum, adeòque cum sit cum sanguine permista, faciliè phrenitidem, seu inflammationem producet, & delirium.

perturbata mente
phrenitidem,

XXXII. *At verò lixivium cum dispnæa sunt hydropifica.*

Effatum nimis obscurum; quam enim hydropem, aut cujus generis lixivium referens urina, aut à qua causa proveniens hydrops producitur ab iis urinis, vel cum iis conjunctis? An spiritus difficilis ita alterat solutionem sanguinis, ut urina illius saturi coloris, cujus est lixivium, reddita arguat copiam aquæ? an sunt sales, & terra magis acres, & erodunt, aut fundunt, unde hydropis origo? sed plurima dici possunt, nullum eorum certum.

Lixivium cum di-
spnæa hydropi-
fica.

XXXIII. *Urina aquosa, vel conturbata, tenera, & facile solubili asperitate liquidam fore alvum denunciat.*

Aquosa enim facilem fluxum, sicut etiam ita turbata, ut ea quibus turbatur, sint molissimum quiddam, & faciliè tactui cedens, ac divulfile, ut carnes, quæ jamdudum mortuæ sic tenescunt, ut vi minima lacerentur, & aquæ permisceantur, cum ipsa mucum fluxilem maximè efformantes. Aquosi igitur humores humectabunt partes omnes, adeòque alvum etiam, quæ proinde & ratione humefactionis, & ratione humorum aquosorum liquescet, eosque excernet, similiterque, si fuerint urinæ qualis ille mucus per carnes mortuas, humescunt enim partes similiter, & mucus eo magis per alvum excernetur, quod etiam naturaliter in intestinorum glandulis mucus secernitur.

Aquosa, vel con-
turbata molli
asperitate alvum
liquidam.

XXXIV. *Quæ ex tenui crassa efficitur urina, an sudorem præ-
nunciavit, an præcessisse spumosa, in seque subsidens.*

Quoniam, cum ex tenui fit crassa urina, minus liquidi contineat oportet, igitur liquidum illud aliquò abiit, asportata minori durorum portione; sed idem est liquidum urinæ, ac sudoris, & sal in utrisque similiter, potest igitur urina, quæ ex tenui fit crassa, prænunciare sudorem. Similiter si quis sudaverit, absumserit ille portionem liquidi, & salis ad urinam pertinentis, unde quod urinæ superest, erit crassius, & magis cohærens partibus, quare bullas detinebit diutiùs, & copiosius; unde poterit urina spu-

Ex tenui crassa fu-
turum, spumosa, &
in se subsidens fa-
ciat sudorem.

spumosa sudorem præcessisse ostendere; ac demùm cum urina ejus, qui jam sudavit, multum durarum partium contineat, poterunt hæ subsidere, & urina spumosa, atque in se subsidens præcessisse sudorem demonstrabit.

XXXV. *Cum in tertianis horriferis, velut nubecula nigra sunt, incertum horrorem denunciant.*

Nubecula nigra in tertianis horriferis horrorem vagum.

Nigra nubecula signum imperfectæ coctionis in materia crassa, quæ in tertianis horriferis erit etiam irritans, ut horror excitetur; cum igitur ab imperfecta coctione, & repugnantia crassi humoris determinari non possit tempus coctionis absolutæ, sed vago quodam ordine possit plus minus fluere, & quoties fluit sit excitandus horror, hinc ejusmodi urinæ incertum horrorem, nempe vagum, & nullo determinato tempore invadentem præfagiunt.

XXXVI. *Membranacea urine, & quæ cum horrore supprimuntur, convulsionis prænunciæ.*

Membranacea urinæ cum horrore suppressæ convulsionem.

Suppressio enim illa cum horrore nihil aliud est, quam totius corporis, & musculi circularis colli vesicæ contractio, sive convulsio debilior: membranacea autem urinæ cum proveniant à viscidis in paucas laminulas coagmentatis, argumento sunt copiarum eorundem humorum, qui partes subtiles magis liberas relinquentes easdem acriores reddunt, unde & ipsæ, & spiritus, & sanguis acriores redditi horrorem primò excitant, mox convulsionem, nempe contractionem musculorum vehementiorum.

XXXVII. *Vrina quæ utilem habet hypostasim, & mox non habet, laborem, & mutationem ostendit.*

Mutari in deterius malum.

Facile patet ex dictis; transit à fluxili ad non fluxile.

XXXVIII. *Quæ perturbata hypostasim habet residens, rigorem circa crisin denunciat; fortasse etiam transitum in tertianam, aut quartanam.*

Perturbata urinæ, inde postquam quiescere sedimentum demittentes horrorem in crisi, tertianas, aut quartanas.

Quoniam perturbatio solutionem, sedimentum autem post quietem urinæ aptam separationem significat; his igitur urinis apparentibus spes erit crisis; solutæ autem sunt hæc hactenùs nimis partes, igitur fieri poterit, ut in crisi subtiliores, & acriores vellicent magis, atque irritent, unde rigor ad crisin producet, & si in illa nova compositione humorum, quæ solutionem consequatur oportet, producat materies apta tertianis, aut quartanis producendis, eadem generabuntur.

XXXIX. *In*

XXXIX. *In pleuriticis urina subrubra, quæ hypostasin habet lævem, securam crisin denunciat.*

Color enim leviter rubescens aptam indicat permissionem, & quantitatem durarum partium cum liquidis, & sedimentum læve aptam separationem, & æquabilem unius materiæ peccantis, unde indicium est bene valere naturam, ac proinde crisin posse ab ipsa institui qualis convenit, & morbum solvere.

Subrubra cum lævi sedimento optima in pleuriticis.

XL. *Subviridis autem, & florida, cui est alba hypostasis, ipsa quoque citam crisin ostendit.*

Subviridis urina, & florida est diluti viroris, & ad flavedinem vergens, adedque color est urinæ naturali satis proximus, cui si accedit hypostasis alba, ab urina naturali vix differet; quare & humores, & naturæ vires aptissimè se habebunt ad citam crisin.

In iisdem viridis, & florida cum alba hypostasi citam crisin.

XLI. *Sed admodum rubra & florida, quæ viridem habet hypostasin, lævem, exactam, longi & valde turbulenti est morbi in alium transeuntis, non tamen funesti.*

Quoniam enim ruber color quantitatem durorum arguit, floridus autem cum paucis tartaro, nempe duro omnium minimè fluxili: viride verò sedimentum plurimum similiter durorum cum paucis liquido, sed læve, & exactam materiam ejusdem naturæ, & æqualiter coctam, ratione igitur coctionis funestus non erit morbus, cum villorum vis possit etiam dura illa in fluxum agere: quia verò dura sunt in insigni quantitate, & partim conjunguntur in sedimento, partim cum urina hærent, hinc fit, ut eorundem apta permistio non habeatur, unde nec aptus fluxus, quæ ut consequantur, opus erit longitudine temporis, quo fient tot solutiones, & compositiones novæ, quousque demum naturalis occurrat, & cum inter eas dari possint humorum generationes aliorum morborum causæ, fieri poterit transitus in alium, sed tutum morbum.

Rubra florida cum viridi sedimento lævi, & exacto longum, & turbulentum morbum, vel transitum in alium, sed non lethalem.

XLII. *Aquosa verò, & alba, quæ similem habet crassiori farine, & rubram hypostasin, periculo, & labori locum esse significat: viridis autem, quæ rubram, & instar crassioris farine habet hypostasin, longi, & periculosi est morbi.*

Aquea Urina crassæ materiæ defectum indicat, siquidem perspicua; si alba, excessum, & quidem viscidæ; unde si hypostasis sit qualis farina crassior, adhuc major aderit crassæ, & viscidæ materiæ copia, & cum hac

Aquosa alba cum sedimento farinaceo, & rubro laboriosum, & pe-

F conjun-

periculosum mor-
bum: viridis
cum sedimento
simili, morbum
longum & peri-
culosum.

conjunctus rubor indicabit etiam materias adesse duras, quæ omnia, ut coquantur, longitudinem temporis exigunt, & laborem, & morbum minuantur periculosum, nisi per totum illud tempus aptæ vires sufficiant. Quod si cum simili sedimento urina fuerit viridis, durarum partium copia majorem significabitur, unde longus & periculosus morbus.

XLIII. *Urina iis, quibus tumores assurgunt sub auribus, citò, & paulisper mitigata prava: ibi tum perfrigerari pestiferum. Idipsum t. 7. vel 4. lib. 2. Coac. juxta Duret ordinem.*

In parotidibus
mutata subito in
melius, nec con-
stans mala, ac
tum perfrigerari
pestimum.

Cum etenim subito permulentur urinae in melius, & brevi persistant in eo statu, manifestum est meliorem illum subito genitum statum non esse fibrarum opus aptè solventium, sed humorum violenter se solventium in non naturalem dispositionem, cui si succedat perfrigeratio, nempe, externarum omnium partium refrigeratio, pessimum erit, indicabitur enim omnium externorum canalium capillarium obstructio à novis pravis humoribus genitis, unde mors irreparabilis.

XLIV. *Vesica intercepta, quippiam habet convulsivum, idque cum aliis, tum si accesserit cephalalgia. Quæ ibi torpide exsolvuntur, morosa sunt, non tamen mortifera. An vero idipsum est mentis emotæ?*

Urina suppressa
convulsionem
musculi cervicis.

Per vesicæ interceptionem intelligitur suppressio urinae à sola vesica proveniens, ubi sanè nihil dubium id pendere à convulsione sphincteris cervicis effluxum prohibentis, præcipuè si adsit cephalalgia nervos validius comprimens, & musculum illum in validiorem contractionem urgens. Quæ tum exsolvuntur lento motu, difficilia sint oportet propter partis immobilitatem, non tamen lethalia, cum diù perdurare possint. In emotæ autem mente eadem convulsio continget, si vagi spiritus eò agantur.

XLV. *Renum repente dolor obortus cum urina suppressa, lapillos, aut crassam urinam mejendo reddendam ostendit.*

Patet hujus necessitas ex se ipsa abundè.

Renum dolor su-
bitus lapillos, aut
crassam urinam.

XLVI. *Tremores qui senioribus tum in febre, tum sicut insuper apparent, fortè lapillos mejendo emittunt. Si scilicet febris accidentalis fuerit à dolore in Renibus, & tremor similiter. Sed & hoc patet.*

Idipsum in seni-
bus, cum vel sine
febre.

XLVII.

XLVII. *Vrina intercepta, & gravitas in aqualiculo stranguriam futuram denunciat: si minus, alium morbum, quo laborare consuevit.*

Urina intercepta convulsionem sphincteris arguet, vel quicquid aliud prohibens effluxum; gravitas in imo abdomine copiam ejus validè nitentem, unde saltem guttatim stillabit superato sensim obice, quod si ne extillet quidem, partim per dolorem excitabit morbos excitatu faciliores, nempe consuetos, partim per exsudationem urinæ in vesicam nitentis in vasa sanguinis.

Urina suppressa, & gravans aut stranguriam, aut consuetos morbos.

XLVIII. *Cum ileosis interceptio est urina, cita mors venit.*

Ad hoc enim ut intercipiatur urina ab ileo, oportet illud intestinum tam extendatur, ut vesicæ collum, & partes illi proximas ita premat, ut effluere urina non possit, quod maximi, & extremi, atque irreparabilis tumoris erit. Quin insuper, etiamsi minus tumeat, si tamen valide premat corpus vesicæ, aut Uretheres occludat, ac denique etiamsi vesicam non premat, sed Uretheres, quorum uterque ileo per longam sui partem statim subjacet, atque ita quidem, ut descensum urinæ in vesicam prohibeat, tum cita mors veniet ratione ilei, & urinæ, quæ à sanguine separari non poterit.

Urina suppressa ab ileo citam mortem.

XLIX. *Vrina in febre, quæ asperum quid habet divulsam, recidivæ denuncia est, aut sudorum.*

Asperum enim illud, & divulsam indicat materias inæqualis, & imperfectæ coctionis, quæ non solventur nisi in recidivam cogant, neque hanc prohibebunt, nisi aliqua alia ratione excernantur, ut per sudores.

Asperum, & divulsam quid habens in febre recidivam aut sudorem.

L. *In longis febribus exiguis, & erraticis urinæ tenues mejendo emissa lienose.*

Ejusmodi enim febres longæ quidem materiam coctu difficilem, seu crassam arguunt, exiguæ parvam quantitatem, aut stimulum, erraticæ incertum, sed tardum motum in eadem semper materia indicant; unde materies hærebit in eo viscere, in quo naturalitèr secernitur, nempe liene. Si igitur non expurgetur, sed tenues urinæ reddantur, in lienosum abibit æger.

Urinæ tenues in febre longa exigua, erraticæ lienem.

LI. *In febre interdum varias reddi urinas, longi est morbi.*

Indicatur enim multitudo materiæ, & diversæ facilitatis ad fluxum.

Urina varia in febre longum morbum.

LII. *Quæ immemoribus fluunt urinæ pestifera. An verò sic redduntur, ut si hypostasim perturbaveris?*

Urinæ immemorum pestifera.

Si immemores hic ii dicuntur, qui rerum præteritarum non recordantur, non video, cur eorum urinæ pestifera, nisi aliqua solùm, de quibus fortè interrogat, num excernantur quales jumentorum, cujusmodi fiunt in quibus perturbatur sedimentum. Si verò per immemores intelligit non sentientes, ratio patet ex superioribus. Si verò de aliquibus urinis immemorum, id verò certum reor, & siquidem fuerint quales jumentorum, ubi singularis humorum solutio, & perturbatio in crassitiem contingere videtur.

LIII. *Quibus urinæ pauca, grumosa febre non carentibus, tenuium copia ex his emissa prodest. Tales autem (nempe prima) emittuntur ab initio, vel crassam habent hypostasim.*

Urina tenuis, & copiosa succedens crasse & pauca in febre essentiali bonum.

In renum, & vesicæ calculo laborantibus emittitur non rarò urina pauca, & grumosa, & sub initiis & crassum habet sedimentum: copia tamen tenuium urinarum non prodest, sed impensè nocet: ab iis tamen aut abest febris, aut est accidentali propter dolores Renum, aut vesicæ. Pronunciatum igitur est accipiendum de iis, qui februnt, neque februnt per dolores à calculis. In his itaque cum fiat transitus ab urina pauca, & grumosa, nempe crassa, quæ ab initio morbi redditur, & crassa est hypostasis ad urinam copiosam, ac tenuem, manifestè indicatur crassitiem solvi, adeoque prodesse debet.

LIV. *Quibus urina cito hypostasim habet, celeriter illi judicantur.*

Cita hypostasis bonum.

Fit enim citò apta solutio, & compositio.

LV. *Epilepticis urinæ præter morem tenues, & cruda, si repletio nulla adsit, de instante casu admonent, idque cum aliàs, tum si ad acromium, cervicem, aut dorsum dolor, & tensio urget, vel corporis obrepit stupor, vel perturbata insomnia obversantur.*

Urina præter morem tenuis in epilepticis instantem insulsum.

Quoniam enim urina tenuis, & cruda non continere indicat partes salinas, ac terreas; nisi igitur id fiat ex eo, quod ciborum repletio fecerit, ut iidem malè cocti non potuerint sales, ac terram solvere, sed solùm aquam expresserint; quæ contineri debent in urina, alicubi hærebunt, & acrio-

anores reddent h
gunt. Si igitur
get; partim eni
unde mox corv
cervicem, &
acris, ac tenu
vel ad reum ce
perfectum tend
satis, vel per ea
bus enim illis ac
buntur species cer

LVI. Exigu
la, ur
est qu
verte

Sermo in
quodque recent
tatis minima: A
vel propter villos
tam, vel propter
questus contin
toto namque
re, sed non p

Rur

E
perflit
guis vitium,
tam conatum,
perispa ita coa
certa una non
fit, 4. 26. libri pri

acriores reddent humores, ac extendent, ac irritabunt partes, quibus affiguntur. Si igitur id contingat in epileptico, facile instantem insultum arguet; partim enim irritabuntur partes, partim acriores reddentur spiritus, unde mox convulsio succedit; & id erit certissimum, si ad summum humerum, cervicem, aut dorsum dolor, & tensio urget; distribuetur enim materia acris, ac tendens per arterias ad caput, & spinalem medullam tendentes, vel ad totum corpus, si totum sensim obstupefcant tensione sola, vel ad caput solum tendentes, & motum tonicum excitantes, unde torpor universalis, vel per easdem arterias ad caput, si insomnia sint perturbata; à partibus enim illis acribus, ac tendentibus variis, atque incertis motibus movebuntur species rerum.

LVI. *Exigua quadam super apparere, velut sanguinis substillata, urinas, sudores, vomitus, dejectionesque, ejusmodi est quidem omninò malum, sed eo quot frequentius reverterint.*

Sermo intelligendus de necessitate abundantis excretionis per unumquodque recensitum excretionum genus, eaque non succedat nisi in quantitate minima: id malum esse nemo est qui non videat, atque illud fieri, vel propter villorum debilitatem, vel propter materiæ pertinacem resistantiam, vel propter utramque simul. Id verò erit eò deterioris ominis, si frequentius contingat; eo enim majorem necessitatem excretionis arguet, detento namque humore gravata, & irritata natura tentat identidem expellere, sed non potest fracta viribus, vel pressa materiei duritie.

Urina exigua & substillans & quot frequentior deterior.

Rurfus ex Coacis juxta Dureti ordinem.

t. 5. libri primi.

EX frigore pessima urina suppressio.

Vel enim per convulsionem contractus est, & in contractione persistit sphincter cervicis, & in hoc casu, nisi adsit spirituum, & sanguinis vitium, minus periculi imminere potest, nisi quandò convulsio est tam contumax, ut diù persistat, & cogat urinam à sanguine non secerni; vel per frigus ita coaguletur sanguis, aut humor aqueus, ut fluere, adeoque secerni urina non possit, quod sanè non nisi pessimum esse potest. Vide expos. t. 26. libri primi.

Pessima suppressio à frigore.

F 3

8. libri

Crebri ex lumbis horrores cum cita caloris vicissitudine calamitosi; nam acerbissima urinae suppressio denunciatur. Atque his exsudare pestiferum.

Suppressa ex horrore lumborum alternè caloribus succedente calamitosa, & si ex sudor, pestifera.

Suppressionem urinae, quae subsequitur crebros ex lumbis horrores alternè succedentes calori, indicatur manifestè fieri per impedimentum aliquod circa renes, calculis nempe, vel materia crassa, & mucosa, aut his simili, quae vel ureteres, vel exitum è Renum glandulis impediatur, unde urina subsistens modo horrorem, modò calorem excitat, prout huc illuc dimota modò permittit sanguini fluxum ad partes, quas calefacit, & sensum caloris excitat, modo occludit canales ejus validè premendo, & fit frigoris sensus, qui conjunctus cum urinae partibus stimulantibus acriorem sensum excitat, & fit horror. Sudare jam concipiatur ita affectus aliquis: pars igitur magis aquea cum aliqua portione purioris salis à tota massa urinae subsistentis elicietur, & reliquum evadet densius, & partes salinae, ac terrae minus mistae, unde dolores excitabuntur majores, & tota materies evadet difficilior ad motum, & fluxum; erit igitur his exsudare pestiferum.

26. lib. primi,

Quae cum rigore sistuntur urinae sunt pravae, & convulsifica, idque cum aliis, tum si cui jam soporato sistantur. Ac tum praeterea parotides fore sperabile.

Suppressa à rigore praecipuè in somno prava, & convulsifica; ac tum fortè parotides.

Si enim sistuntur per convulsionem Sphincteris, manifestum est, cum rigor sit affectio totius corporis, materiam rigorem excitantem esse validam, immò etiam crassam, & permistam humoribus, qui in sinus musculorum derivantur, ex quibus erumpere non possit, postquam se se effudit quaquaversum; ex quo periculum ingens. Quod si id in somno contingat, erit certius indicium hujus mistionis, tum enim alimentum distribuitur ad partes, cum quo ferri poterit materia haec crassior, cum verò non feratur solùm, verum etiam vi villorum exprimantur fuligines, indicabitur tanta crassities, ut expelli non possit, adeoque hærebit intra villos, & validius contractos reddet. Cum verò intra villos non hæret, sed solùm extrinsece sollicitat, fit perpetua contractio, ut in musculis nostris. Quando igitur ejusmodi materies est permista sanguini, cum supponatur crassa, separari poterit in iis glandulis, quae viscidum simile natura separant, adeoque poterit in parotidibus deponi. Ex his patet cur.

30. Ibi.

30. *Ibidem.*

Quibus rigor, urina subsistit. Altera nempe de causa, vel utraque Rigore supprimatur.
expositarum.

38. *Ibidem.*

Qui cum feroci perturbatione somno excussè potestate sui exeunt, gravissimum malum, habent & convulsificum, idque cum aliàs, tum si prorumpant sudores. Convulsifica sunt etiam cervicis, & dorsi perfrictiones, cujusmodi planè videntur corporis universi, ac tum urinae spumantes.

Patet hoc totum ex doctrina nostra de Sensibus internis pendere à materia acri libera per spirituum ductus fluente, unde etiam in musculos, ut convellantur. Fiet illa acrior, si pars aquea per sudores detrahatur. Simile periculum convulsionis impendat oportet à perfrictione universali, & illa enim indicat vellicans quiddam liberum ab humore retundente, quod confirmabitur, si urinae spumescant, neque enim spuma fit, nisi cum partibus subtilioribus motu suo viscidas partes se jungentibus in libertatem assertis totam vim cohaesionis exercent eadem partes, unde bullarum velum possunt constituere.

Spumans in perfrictionibus universalibus malus.

155. *Ibidem.*

Quibuscumque febrium initiis, oborta sternutatione, sanguinis stillicidia fiunt è naribus, siquidem urina quarto die hypostasin habeat albam, vacationem morbi septimo fore ostendit.

Quoniam sternutamenta à materia vellicante nervos narium proveniunt; si igitur hæc in initiis febrium succedant, febrilis materia erit in motu, & partes etiam extremas & subtiles pervadet, unde judicari poterit coctum non ita difficilis: Si igitur quarto die critice indice adsit sedimentum album, bonæ coctionis erit indicium, & in septima solvetur morbus. Quia verò per solam vim sternutationis rumpuntur non rarò canaliculi sanguinis capillares, qui per nares internas ducentur, hinc nec mirum est, si stillicidia fiunt è naribus, nec certum quid indicare illa possunt; nisi quod, cum stillicidia quælibet sint mali ominis, deduci potest ex hoc pronunciatum, stillicidia sanguinis è naribus non esse mala, cum quarta die sit hypostasis alba; sed neque id constare potest, neque enim hæc stillicidia sunt symptomata, sed à succussu sternutationis oriuntur.

Hypostasis alba ad diem quartam in febre cum sternutamentis, & stillicidiis sanguinis in principio, bona.

13. cap. 14. lib. 2.

In convulsione diu obmutescere malum; at verò parumper, aut lingua apoplexiam, aut brachii, partiumque dextra sitarum denunciat. Exsolvitur autem urinis repentiè multis, & cumulatè proruptis.

Subita, & copiosa convulsionem, & apoplexiam tollit.

Patet hoc totum, ex doctrina nostra, & superioribus facilè. Urina autem subito, & cumulatè prorumpens secum rapit quicquid acris, & aquei convulsionem, & apoplexiam peperit.

8. cap. 16. lib. 2.

Atque hæc sunt dolorifica mala. Pleuriticis autem prodest alvum mollescere, sputum colorari, strepitus in pectore nullos edi, urinam benè procedere. Eorum contraria difficilia sunt, & sputum dulcescere.

Benè procedens Urina in pleuriticis bona.

Urinis enim benè procedentibus, nempe quasi naturaliter se habentibus, bona coctio sperari potest.

7. cap. 19. lib. 2.

Si cui aquoso cum febre urina pauca sit, atque turbida, perniciosum.

Parva, & turbida in Ascite perniciofa.

Urinæ enim parva quantitas in Ascite significat maximam partem liquidi ad augendam Ascitin derivari, cum non expurgetur per urinam: turbata autem agitationem in humoribus non naturalem, & fortè tabem, & putrefactionem partium solidarum.

7. cap. 22. lib. 2.

Quibus urina clam illabitur ad pudendum, exsolvuntur desperati.

Urina clam fluens exsolutionem irreparabilem.

Patet ex doctrina nostra sensus, & motus, & anatomicis; jam enim exsoluti sunt in illa parte, & successivè plus minus exsolvuntur in cæteris.

8. cap. 22. lib. 2.

Stranguriæ ileum superveniens septimo die perimit, nisi oborta febrè urina fluxerit cumulate.

Urina copiosa post ileum stranguriæ supervenientem salutaris.

Effatum hoc idem omninò est cum aph. 44. sectionis 6. habet enim. *Quibus à stranguria volvulus supervenerit, intra septem dies moriuntur, nisi*

si febre superveniente copiosa urina fluxerit: & simile quid illud est quod superius exposuimus num. 48. de urinis, *Cum ileosis interceptio est urinae, cito mors venit*, nisi quod in eo pronunciato videtur supponere, ileum præcedere suppressioni urinae, vel simul cum ipsa fieri; hic autem ileum stranguriae supervenire. Huc igitur transferenda quæ eò loci notavimus; Ileum enim stranguriae superveniens vesicam premere, & collum potest, & Ureteres, adeoque ex toto urinam suppressere, sed illud in re præsentem crediderim, Ileum comprimere cervicem vesicæ, ita ut possit urina in vesicam fluere, sed non extra ferri: hinc fiet, ut duo corpora se mutuò urgeant, vesica nempe turgida, & intestinum ileum pariter tumidum, unde utraque se mutuò impediunt ab actionibus suis. Superveniat jam febris, quæ per calorem, & motum partes omnes in contractionem validam agat, ita ut musculus vesicæ ipsam premat tam validè, ut compressionem ilei, & resistantiam propriam cervicis superare possit, & diù contrahatur, quousque nempe pars maxima urinae effluxerit: Ileum igitur ab impedimento vesicæ subtrahetur, & propter hanc libertatem, & majorem villorum nisum in febre poterit se exonerare à facibus Iliacæ producentibus, vel solvetur per urinam inflammatio.

Ex Aphorismis.

Ex 12. prima.

Patet ad ea verba: *Urina quoque & excrementa, & sudores cum apparuerint, judicatu faciles, vel difficiles, & breves, vel longos fere morbos indicant.* Patet, inquam, Urinas Hippocratem indicare. Urinae indicant.

69. (vel 68. juxta Foesium.) sect. 4.

Quibus non sine febre urinae sunt crassæ, grumosæ, & pauca, si ab his tenues, & copiosa mejantur, profunt; maximè verò tales redduntur, quibus statim ab initio, vel non ita multo post sedimentum inest.

Aphorismus hic idem est, ac textus 53. Dureti, sed multò melius, ac clariùs latinè redditus à Vorestio, & Foefio (quorum est hic exscripta versio) quam à Dureto; itaque vide textum illum 53.

70. ejusdem sect.

Quibus per febres urinae turbata, quales jumentorum, iis dolor capitis vel adest, vel aderit.

G

Hujus

Urina qualis ju-
mentorum in fe-
bribus dolorem
capitis aut præ-
sentem, aut mox
ad futurum.

Hujus pronunciati ratio generalis explanari non potest; turbatio enim urinarum agitationem quidem humorum, & solutionem indicat, sed nemo novisse potest, quid ea solutione componatur, aut quid, & quomodo solvatur, & quæ sint inter illa, quæ in capite potius ad producendum dolorem hæere possunt, quam in partibus reliquis; quicquid igitur veritatis habet hoc pronunciatum per experientiam, & observationes comparatum est, & per earum utramque confirmandum solum in aliquo casu particu- lari.

71. *ibid.*

Quibus die septima futura crisis est, iis urina rubram, die quarto nubeculam habet, cateraque pro ratione.

Rubra nubecula
die quarta iis, qui
in septima judi-
candi sunt.

Quoniam enim quartus erit critici index; apparente igitur nubecu- la rubra, indicabit partes etiam duras, unde rubor moveri, quæ ea die ad- mitta tenuibus, quæ primo utpote magis mobiles moventur, ascendunt u- rinæ liquido leviores; unde sensim auctis villorum motibus, septima ha- bebitur expressio omnium, & excretio per urinam; dummodo, ut ait Hip- pocrates, reliqua etiam secundum rationem se habeant.

72. *ibid.*

Quibus pellucida, & albæ sunt urina, malæ: præcipuè verò in phræ- neticis apparent.

Urina albæ pel-
lucidæ malæ, &
præcipuè in
phræneticis ap-
parent.

Urina enim albæ pellucidæ vix quicquam crassiorum partium conti- nent, unde vel in toto corpore, vel in aliqua parte detinentur, obstruendo &c. quare malæ. Itaque cum partes crassæ detinentur, ubi viget minima vis motuum, nempe ubi minima datur pressio, tum maximè ejusmodi uri- næ redduntur, minima autem pressio intra cranium, ubi nulli mus- culi, nulla vis à respiratione; ad eas igitur partes detenta materia, urinæ maximè pellucidæ, albæ reddentur: detinetur autem ibi materies in phræ- nitide propter inflammaionem; igitur ejusmodi urinæ in phræneticis præ- cipuè apparebunt.

73. *ibid.*

Quibus sublata hypochondria murmurant, lumborum superve- niente dolore, iis alvi humectantur, nisi infernè flatus erumpant, aut urinae multitudo prodeat. Atque hæc in febris.

Urinae multitudo
post lumborum
dolores murmur,

Elatio enim hypochondriorum extensionem à materia in intestinis murmur ab ejus motu, & fermentatione, dolor lumborum à tensione ma- jori, & fermentatione majori partes acres dissolvente, qua facta humescat alvus

alvus oportet; nisi materies in flatus abeat, aut urinæ reddatur copia, quæ palam faciat ab ipsius quantitate elationem hypochondriorum &c. profectam; nisi illa ipsa materies in intestinis fermentata subiit venas lacteas &c. & per urinam ex naturalibus ductibus reddita est.

& elationem hypochondriorum omnia solvit.

74. *ibid.*

Quibus spes est ad articulos abscessum futurum, abscessu liberat urina multa, crassa & alba reddita, qualis in febribus cum lassitudinis sensu quarto die quibusdam exire incipit: quod si ex naribus etiam sanguis profluxerit, brevi admodum solutio fit.

Abscessum ad articulos tollit urina multa crassa, & alba.

Partim hæc in Coacis expositis, sed manifesta sunt omnia.

75.

Si quis sanguinem, aut pus mejat, Renum, aut vesicæ exulcerationem significat.

76.

Quibus cum urina crassa exigua caruncule, aut veluti pili unà exeunt, his à Renibus excernuntur.

77.

Quibus cum urina crassa fursurea quedam simul minguntur, his vesicæ scabie laborat.

78.

Qui sponte sanguinem mejunt, iis à Renibus venulam ruptam esse significat.

Omnes hi ad morbos canalium urinariorum pertinent, & statim eorum patet necessitas.

79.

Quibus in urina subsident sabulosa, iis vesicæ calculo laborat.

80.

Si quis sanguinem, aut grumos mejat, aut urinam guttatim emittat, & dolor ad imum ventrem, atque interfæmineum indicat, & quæ circa vesicam sunt, laborant.

81.

Si quis sanguinem, aut pus, aut squamulas mejat, & gravis odor adsit, urinæ exulceratio significatur.

82.

Quibus in meatu urinario nascitur tuberculum, suppurato eo, & rupto, solutio.

83.

Mictus noctu plurimus parvam dejectionem significat.

Mictus noctu plurimus parvam dejectionem indicat.

Indicat enim, vel cibos maxime solubiles, ac molles parum crassissimarum partium continuisse, ex quibus alvi faeces formantur, unde maxima ipsius pars lacteas penetravit; vel lacteas penetrasse liquidum illud, quod faeces alvi naturales molliores efficit, unde illae sicciore reddita, minoris etiam molis, nempe densiores fiunt, & dejectio est parva.

44. sect. 6.

Quibus à stranguria volvulus supervenerit, intra septem dies moriuntur, nisi febre superveniente copiosa urina fluxerit. Vide supra in Coacis 8. c. 22. lib. 2.

31. septima.

Quibus per febres in urinis sedimenta crassiorem farinam referunt, longam invaletudinem fore significant.

Sedimentum quale crassa farina morbum longum indicat.

De hoc etiam in Coacis, & patet; crassior enim ille pulvis nimiam contumaciam humorum arguit, & aliquam propter sedimentum, sed imperfectam coctionem, unde longitudo morbi.

54. ibid.

Quibus inter septum transversum, & ventriculum pituita concluditur, & dolorem affert, in alterutrum ventrem viam non habens, iis per venas in vesicam versa pituita, morbi fit solutio.

Urina potest esse pituita per exsudationem in vesicam per venas raducta.

Vides hæc quam evidenter posuerit & intellexerit Hipp. humorum per exsudationem effluxus ex aliqua cavitate, & in aliam per exsudationem derivationem.

Ex libris Prognosticorum sive Prænotionum p. 40. 25.

Urina solvit dolores, & tumores præcordiorum.

AT præcordiorum tumores, & dolores recentes quidem, & sine inflammatione murmur solvit circa præcordia exortum, idque potissimum, si cum stercore urina, & flatu prodierit; alioquin ubi ipsum per se transmissum fuerit, juvat, idque magis, si ad inferiores sedes descenderit.

Urina sedimenti semper albi, levis, & æqualis optima, minus in qua non semper.

Urina optima est, in qua per omne tempus quoad morbum judicatus fuerit, subsidet album, leve, & æquale, securitatem enim, brevemque morbum fore significat: quod si intermittat, & interdum quidem pura meatur, interdum etiam subsidet album, & leve, diuturnior, & minus securus morbus evadit.

At

At *urina rubra* simileque quod subsidet & leve, hac multò quidem diuturnior, quam prima sit, valde tamen salutaris.

Sedimenta autem in urinis crassiores hordei tostii non exactè moliti partes referentia prava sunt, hisque pejora laminis similia. Alba verò, & tenuia valdè prava, atque his etiam deteriora furfuracea. Nubecula, quæ per urinas feruntur, albæ quidem bonæ, nigra verò malæ.

Quod autem *urina fulva* fuerit, & tenuis crudum esse morbum indicat: quod si diutius talis *urina* perseveret, periculum est, ne non possit aeger sufficere, quoad *urina* concoquatur: at exitiosiores sunt *urine fetidæ*, & aquosæ, nigra, & crassæ.

At hæc in viris, & mulieribus quidem *urina nigra*, in pueris aquosæ deteriora.

Quibus *urinae* tenues, & crudæ multo tempore redduntur, si reliqua signa salutaria sint, in iis abscessus ad loca infra septum transversum expectari debet.

Quin etiam pinguedines supra innatantes aranearum telas referentes damnandæ, colliquationem enim significant.

In Urinis autem quæ nubeculas habent, considerandum venit, an supernè, an infernè ferantur, & quosnam habeant colores, & quæ quidem deorsum feruntur cum diètis coloribus bonæ censendæ, & commendandæ, at, quæ sursum feruntur, malæ, & vituperandæ.

Neque verò tibi imponat vesica quoquomodo affecta, si huiusmodi *urinas* reddiderit, non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est.

Vides admirabili & Hippocratis propria brevitate comprehensum, quicquid de urinis sejunctim supra exposuimus, & quam aptè cohæreant omnia cum fundamentis, quæ jecimus. Cum itaque hujus textus singula, vel explanata sint in textibus antecedentibus, quorum plerique sunt cum hujus partibus iidem, vel positis nostris principiis ultrò pateant, ulterius his non immoramur.

ibid. p. 43. 43.

At vesica tum duræ, tum dolentes grave prorsus, & exitiale periculum minantur, maxime autem exitiales, quæ cum febre assidua sunt, nam & ipsarum vesicarum dolores ad mortem inferendam satis sunt, neque alvi hoc tempore excernunt nisi durum quiddam, & coactum. Solvit autem purulenta micela *urina* album, & leve habens sedimentum. Quod si neque cum *urina* quicquam dolor remiserit, neque mollior

Rubra longi morbi, sed salutaris. Sedimenta, & nubecula quæ bona, quæ malæ.

Fulva, & tenuis durans periculosa, deterior fetida, aquosa, nigra, crassa.

Quæ in pueris & mulieribus.

Vesica duræ, & dolentes per urinam purulentam album, & leve sedimentum habentem solvuntur; sin minus mors accidit.

lior vesica reddatur, febrisque assidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum sperandum est.

Patet totius præcepti explanatio ex superioribus.

Ibid. p. 46. 32.

Urinæ multum
indicare creditur
Hippocrati.

Qui verò superfuturos ex morbo, & morituros, eosque quibus pluribus diebus, & paucioribus perseverabit morbus, recte prænoscere volet, in intelligentia comprehensam omnium signorum doctrinam æstimare debet, & eorum vires inter se collatas ratione expendere, velut scriptum est, cum in aliis, tum in urinis, & sputis, ubi una & pus & bilis tussi rejecta fuerint.

Ex primo Prorrheticorum, seu Prædictorum t. 4.

Decolor cum nigro suspenso phrenitidem portendit.

I*n iis qui præter rationem perturbantur, & vigiliis torquentur, urinae decolores, nigris sublimamentis intersperse cum tenuibus sudoribus circa caput obortis phrenitidem prænunciant.*

Perturbationes, & vigiliæ cum urina decolore indicant partes crassas ad caput colligi, nigra sublimamenta easdem partes esse maximè sejunctas à liquidis &c. ut patet ex antecedentibus.

29.

Si quibus urinae non recordantibus nec admonitis effluunt, perniciæ portenditur. Animadvertendum etiam est, num ab iis tales redduntur, quales fiunt ubi subsidentiam conturbaveris.

Hic ipse textus in Coacis inter eos, quos superius exposuimus; illum proinde consule.

32.

Surditas cum urinis prærubris non subsidentibus, & sublimamentis mentis emotionem ominantur &c.

Prærubra non subsidens cum engoremate, &

Prærubra enim urina, & non subsidens cum engoremate magnam indicat copiam durarum partium humoribus ita affixarum, ut non coquantur,

tur, sed solum tenuius aliquid fluat ad constituendum enæorema: cum autem surditas indicet ejus materiæ duræ partem præcipuam ad caput subsistere, hinc emotio mentis per eas affectiones indicata.

surditate, mentis
emotionem.

37.

Femoris dolore evanescente, si quid sublime per urinam innatet, mentis emotionem expectare oportet, taliaque qualia circa aurium sonitus contingunt.

Quoniam femur est pars maximorum musculorum, seu maximæ pressionis; evanescente igitur dolore, si per coctionem evanescat, erit illa propter pressionem absoluta, unde sedimentum in urina, non enæorema. Si igitur hoc appareat, evanuerit dolor, vel debilitate partis, vel stimulo, vel affluxu cum impetu novæ materiæ, unde fluat cum sanguine materia peccans incocta, & ad partes præcipuè subsistet, in quibus maxima pressionis vis, nempe ad cranium interius, unde mentis emotio.

Urina cum enæoremate post sedatum dolorem femoris, mentis alienationem.

39.

In gravibus malis tenues maxime circa caput sudores oboriri, & corporis incontinentia quadam jactari, malum indicat; tum verò præcipue perniciæ intenditur, si ista cum urinis nigris contigerint, & spiritus magnus, & concitatus adsuerit.

Nigra in magnis malis exitialis.

Totum hoc pulcherrimum patet partim ex dictis, partim ex Anatomicis nostris.

51.

Urinarum in præcipitibus malis ex perfrictione interceptiones, pessima.

Et hoc in Coacis.

53.

In gravibus malis, & biliosis exactè candicantes, spumantes, & circumbiliosæ egestionos mala sunt, quin & hujusmodi urinæ damnantur. In his animadvertendum, nùm jecur affectum sit.

In ejusmodi enim urinis crassæ partes relinquuntur in corpore, unde candicantes &c.

95.

Quin & laboriosæ urinæ damnantur, atque ab his detentæ rubræ que-

quædam efflorescentia, & eruginosa, parvæque veluti quædam stiliæ apparentes.

Et hæc ex Coacis etiam petes.

75.

Crebri ex dorso horrores subinde locum commutantes, graves, & difficiles, laboriosam urinæ suppressionem minantur.

Et hoc ex Coacis, & est vel per convulsionem, vel per crassum quid cum Urina in Renibus.

110.

In iis, quibus rigores imminet, urinæ restitatur, & in convulsivis affectionibus velut huic mulieri contingit, quæ ubi inhorruit, sudore correpta est. Et hoc in Coacis expositis.

120.

Vesica intercepta præsertim cum capitis dolore convulsionem minatur &c. Et hoc ex Coacis expositis.

153.

In his, quæ ad aures abscedunt urinæ, quæ celeriter, & parvo tempore concoquantur, damno sunt, quin & perfrigerari itidem malum est. Et hoc in Coacis expositis.

155.

Urinæ, quæ cum rigore restitunt, damno sunt, idque præsertim si altus sopor præcesserit. Animadvertendum est, num in his abscessus ad aures sperare oporteat.

Et hoc similiter in Coacis.

Alia aliquot ex primo hoc libro addi potuissent, sed, vel quia etiam ipsi Hippocrati dubia videntur, à nobis omissa sunt, vel quia nimis obvia, & nihil singulare contineant.

Ex 2. Prædictorum p. 103.

Plurimum valent
in oculorum af-
fectibus.

Patet quantum Urinis tribuerit Hippocrates etiam in affectibus oculorum, de lippitudinibus enim differens ait. *In primis verò in oculorum affectibus urinæ status in considerationem adhibendus est, occasio namque præceps est, & lubrica.*

DE